

Älvkarleby
kommun

Brottsförebyggande lägesbild Älvkarleby kommun

- samt åtgärdsplan juli 2024-juni 2026

Älvkarleby
kommun

Antagen av: Kommunfullmäktige, 2024-06-19 § 47

Senast reviderad:

Handläggare/författare: Johanna Wilestedt, Kanslichef

Innehåll

Om kommunen.....	3
Samverkansforum	4
Samverkansöverenskommelse med Lokalpolisområde Norduppland	4
Älvkarleby Brottförebyggande Råd (Älvkarleby Brå)	4
SSPF	5
Liv och hälsa ung	5
ANDTS	6
Sociala faktorer	9
Riskfaktorer och skyddsfaktorer	9
Demografi	10
Sociala kompassen	11
Ekonomisk utsatthet	12
Gymnasiebehörighet.....	12
Orosanmälningar	14
Polismyndighetens trygghetsmätning 2022 och 2023	16
Kartläggning av brott 2019-2023.....	17
Totalt antal anmälda brott	17
Skadegörelsebrott	19
Narkotikabrott	21
Avloppsvattenbaserad epidemiologi.....	21
Narkotika bland unga.....	22
Våldsbrott.....	25
Misshandel.....	25
Våld i offentlig miljö mot barn och unga	27
Våld i inomhusmiljö mot barn och unga	27
Mobbning och våld i skolan	29
Våld i nära relationer	30
Sexualbrott.....	31
Bedrägeribrott.....	34
Trafikbrott	37
Välfärdsbrott.....	40
Miljöbrott	41

Åtgärdsplan	42
Fokusområden brottsförebyggande Älvkarleby kommun.....	42
Samarbete och samverkan med myndigheter, näringsliv, civilsamhälle och internt inom kommunen	43
Välfärdsbrott	44
Barn och unga är trygga i skolan	44
Utemiljöer är trygga och säkra i Älvkarleby kommun	45
Våld i nära relation	46

Om kommunen

Älvkarleby kommun, med Skutskär som centralort, ligger strax söder om Gävle och har ett invånarantal om ca 9 600. Kommunen ligger vid E4:an, har täta bussturer samt tre tågstationer inom kommunens gränser, vilket innebär goda kommunikationer för pendlare.

Kommunen är känd för sin närhet till älven och naturen, vilket lockar besökare året runt för friluftsliv och fiske. Det är inte en typisk sommar- eller vinterkommun med massiv turism under specifika perioder, men den har en stadig ström av besökare som uppskattar dess natursköna läge. Fallens dag anordnas årligen i mitten av juni, och brukar främst locka äldre besökare och barnfamiljer.

Kommunen är organiserad med en kommunstyrelse i spetsen, följt av nämnder och förvaltningar som ansvarar för olika områden som utbildning, omsorg, och samhällsbyggnad.

Samverkan med polisen sker genom polisens närvaro i kommunen och genom gemensamma insatser för att upprätthålla lag och ordning.

Det finns samverkan med fastighetsägare, handlare och civilsamhälle genom olika nätverk och samarbetsprojekt för att främja kommunens utveckling och gemensamma intressen, såsom näringslivsföreningar och byalag.

Samverkansforum

Kommunfullmäktige och kommunstyrelsen har antagit ett mål för kommunen att arbeta för ett säkert och tryggt samhälle. Kommunstyrelsen verkar för en säker och trygg kommun genom ett aktivt och effektivt säkerhetsarbete. Kommunen har sedan juli 2023 en lagstadgad skyldighet att arbeta brottsförebyggande genom att ha en brottsförebyggande samordnare samt genom att ta fram lägesbilder och åtgärdsplaner inom området. En stor del av det arbetet med brottsförebyggande och trygghet behöver bedrivas i samverkan med externa parter men även internt inom kommunens verksamheter. Här presenteras de övergripande samverkansforum som kommunen deltar i eller driver inom området.

Samverkansöverenskommelse med Lokalpolisområde Norduppland

Kommunen och polisen har en samverkansöverenskommelse som grund för arbetet inom det brottsförebyggande området.

Älvkarleby Brottsförebyggande Råd (Älvkarleby Brå)

Arbetar utifrån modellen Effektiv samordning för trygghet genom framtagande av lägesbilder där kommunens olika verksamheter finns representerade tillsammans med polis, räddningstjänst, vaktbolag och kommunalt bostadsbolag.

Lägesbilderna är uppdelade på tertial och brottsanmälningar analyseras inför varje ny lägesbild. Målet med arbetet är att fånga uppkomna problem tidigt för att kunna sätta in åtgärder där det behövs. Arbetet kan ha olika inriktning beroende på årstid. Sommartid är det mycket fokus på ungdomar medan höst och vinter är det lättare att arbeta med tex trygghetsvandringar för att sedan arbeta vidare med våra utemiljöer. Utöver trygghetsvandringar genomförs medborgardialoger där polis och kommun träffar invånare i kommunen.

I Brå- gruppen redovisas även insatser som görs eller gjorts. T.ex. under 2023 har det varit fokus på att starta upp SSPF (samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid) samt arbete med våld i nära relation genom Våga värna.

Våga värna är ett arbete mellan Älvkarleby Hus, Polis, Sauvera och Individ- och familjeomsorgen där syftet är att fler ska våga anmäla misstanke om våld i hemmet.

Ett annat arbete som genomförts inom kommunen är hur vi anmäler och rapporterar skadegörelse. Det har tagits fram nya rutiner för detta område vilket resulterat i att det gjorts mycket mer polisanmälningar vilket också kan ses i statistiken som kommer att presenteras. Bedömningen är att det inte är antalet skadegörelser som ökat utan att de anmäls på ett systematiskt sätt enligt den framtagna rutinen vilket leder till kraftig ökning i antalet anmälda brott. Kostnaderna för skadegörelse är ca 300 tkr för kommunen vilket inbegriper allt ifrån krossade rutor, klottersanering, renovering av skador osv. Även Älvkarleby Hus har sett över sina rutiner för hanteringen av anmälningar för skadegörelse.

Utöver Älvkarleby Brå finns en styrgrupp bestående av kommunstyrelsen ordförande, kommundirektör, förvaltningschefer, kommunens brottsförebyggande samordnare och kommunpolis. Styrgruppen träffas två gånger per år.

SSPF

Samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF) är en strategi eller modell som syftar till att främja samarbete och samordning mellan olika samhällssektorer för att stödja och hjälpa ungdomar på ett mer effektivt sätt. Denna samverkan är ofta inriktad på att förebygga och hantera problem relaterade till ungdomskriminalitet, droganvändning, skolk, psykosociala svårigheter och andra riskbeteenden.

Huvudsyftet med SSPF är att säkerställa att olika aktörer som arbetar med ungdomar kan dela information, resurser och kompetens för att identifiera och hantera problem i ett tidigt skede. Genom att samarbeta kan skolan, socialtjänsten, polisen och fritidsverksamheter få en bättre helhetsbild av ungdomars situation och behov, vilket möjliggör mer effektiva interventioner och stödåtgärder.

Samverkan innefattar regelbundna möten och samordningsgrupper där representanter från varje del deltar för att diskutera gemensamma fall, utbyta information och planera insatser.

Genom att integrera olika aspekter av ungdomars liv och involvera olika aktörer kan SSPF bidra till att skapa en mer sammanhållen och effektivt stödjande miljö för ungdomars välbefinnande och utveckling.

Liv och hälsa ung

Liv och hälsa ung är en webbaserad enkätundersökning som genomförs av region Uppsala tillsammans med länets kommuner och i samverkan med länets skolor. Den genomförs vartannat år i årskurs 7, 9 och årskurs 2 i gymnasiet. År 2023 svarade 153 elever i Älvkarleby på enkäten, en svarsfrekvens på 65% i Älvkarlebys skolor.

Enkäten är frivillig, anonym och genomförs under lektionstid. Undersökningen genomförs på svenska. Det innebär att nyanlända ungdomar sannolikt inte är representerade i samma utsträckning som ungdomar som är födda i eller länge har bott i Sverige. Ungdomar i anpassad grundskola finns inte heller representerade i underlaget. Syftet är att ge kunskap om unga i länet vad gäller deras hälsa, levnadsvanor och livsvillkor samt att följa utvecklingen över tid.

Dialogmöten med berörda kommunala verksamheter och andra relevanta aktörer, såsom polis har genomförts med enkätens samlade bild som utgångspunkt. På kommunala verksamheter har dialog skett på utbildningsverksamhet tillsammans med elevhälsa, Individ- och familjeomsorg med både öppenvård samt myndighet, Kultur- och fritidsverksamhet samt arbetsmarknad och integrationsavdelning.

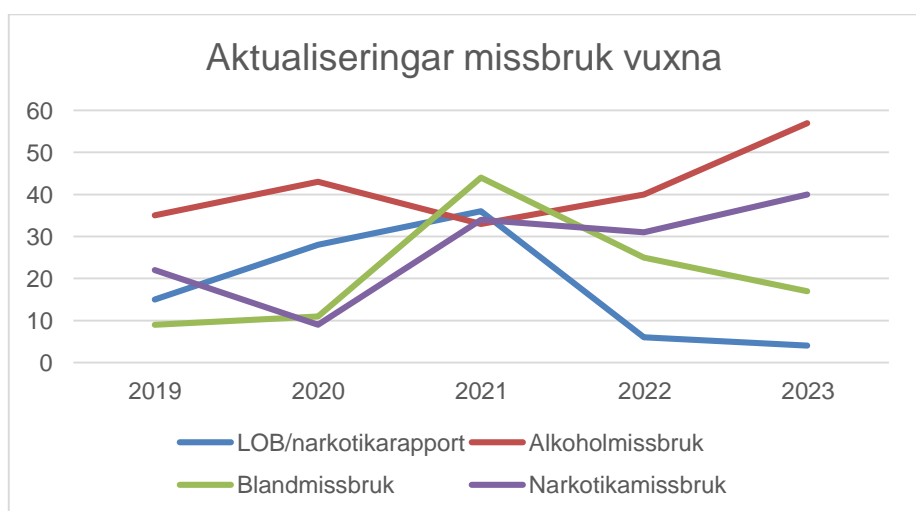
I samband med de senaste undersökningarna har det genomförts workshops med elever i åk 8 från både kommunal skola samt den friskola som finns i kommunen. 2021 hölls workshoparna av Hälsoäventyret som är en hälsofrämjande, pedagogisk verksamhet inom region Uppsala med uppdraget att stärka barn och ungdomars hälsa i länet. 2023 hölls workshoparna i samverkan med region Uppsalas strateg för psykisk ohälsa samt utredare för social hållbarhet. Syftet med workshoparna var att återkoppla kommunens resultat av enkätundersökningen och med den informationen som utgångspunkt samla in elevernas åsikter, reflektioner och förslag till förbättringar och åtgärder. 2023 har resultatet även presenterats för politiker i fullmäktige.

ANDTS

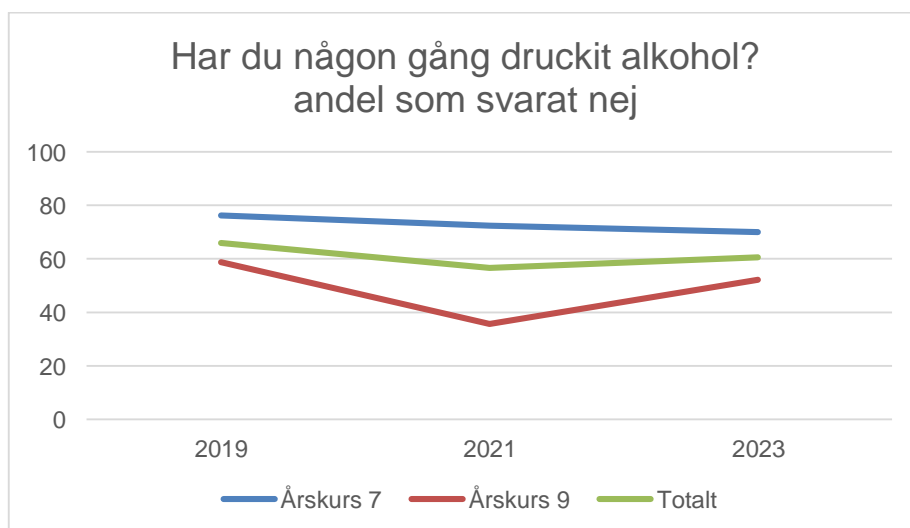
ANDTS står för alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. Användningen av ANDT har skadliga konsekvenser för folkhälsan på flera sätt. Det drabbar individer, familjer och hela samhället, och handlar om fysisk och psykisk ohälsa, sociala problem och dödsfall.

Kopplingen till psykisk ohälsa är mycket stark hos vuxna som har ett skadligt bruk eller beroende av ANDTS. Det finns också tydliga skillnader i skador och dödlighet mellan olika grupper, kopplat till sådant som utbildning, inkomst, kön, sexuell läggning och etnicitet.

Enligt socialtjänstens statistik över aktualiseringar som kan hämtas ur kommunens verksamhetssystem, visar trenden på ökat antal aktualiseringar för alkoholmissbruk och narkotikamissbruk de senaste åren.

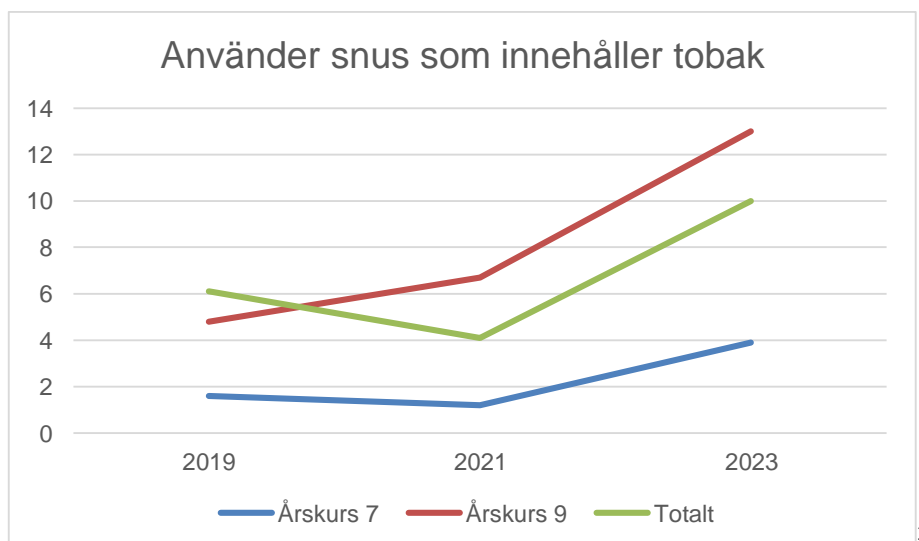
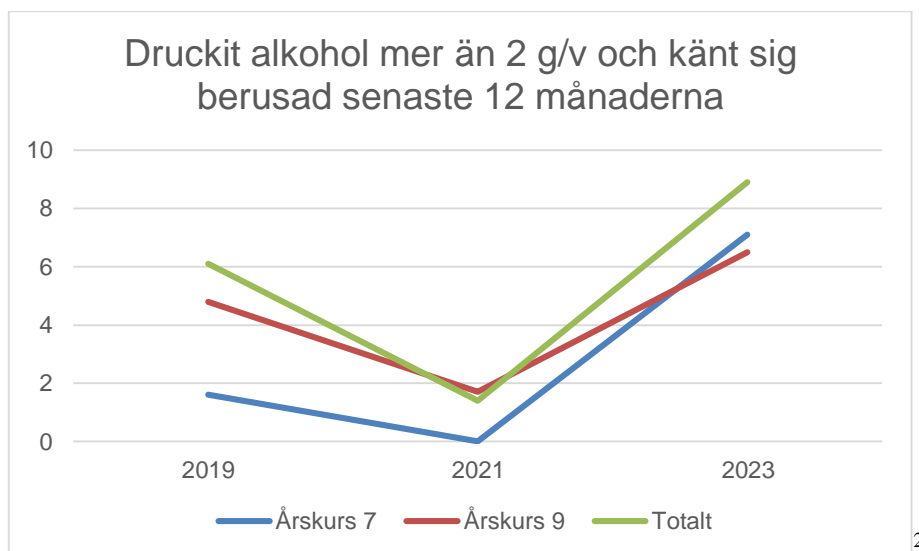

I den senaste Liv, hälsa och ung-undersökningen visade resultatet på att brukandet av alkohol och nikotin ökat bland unga. Andelen som svarat nej på frågan om de druckit alkohol har ökat något, vilket är positivt. Dock har de frågor som handlar om att ungdomar har druckit fått ökad andel ja-svar. Exempelvis andelen som dricker sig berusad mer än två gånger per vecka har ökat både i årskurs sju och nio. Även användning av snus har ökat. Samtidigt reflekterar de unga själva vid en workshop som anordnats i samverkan med region Uppsala och kommunen, att de upplever att många inte svarar ärligt kring dessa frågor, varför det kan antas finnas ett visst mörkertal.

¹ Statistik för Älvkarleby kommun, från verksamhetssystem

I statistiken för inkomna orosanmälningar till socialtjänsten har en ökning skett senaste tre åren både för anmälningar rörande barns eget missbruk av alkohol och/eller narkotika och kring föräldrars missbruk av alkohol och/eller narkotika. För unga vuxna minskade antalet anmälningar under gånga året jämfört med året innan.

² Liv och hälsa ung

³ Liv och hälsa ung, andel som svarat Ja, dagligen

4

Det lokala förebyggande ANDTS arbetet samordnas av strateg för folkhälsa och närvård. Fokus för arbetet under senaste året har bland annat varit att öka kunskap hos föräldrar gällande risker och konsekvenser och för att upptäcka och känna igen varningssignaler och tecken på användning av alkohol och droger. Aktiviteter har bland annat varit riktade informationskampanjer till föräldrar inför riskhelger, skolavslutningar och lov.

⁴ Statistik för Älvkarleby kommun, från verksamhetssystem

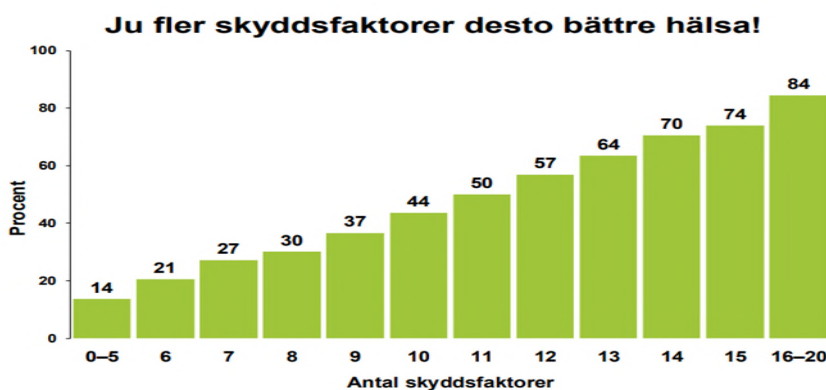
Sociala faktorer

Risikfaktorer och skyddsfaktorer

Vissa sociala förhållanden har koppling till kriminalitet och risk- och skyddsfaktorer är viktiga begrepp för att beskriva vad som påverkar utveckling av ohälsa/psykisk ohälsa hos individer. Riskfaktorer är omständigheter som ökar sannolikheten för att en individ ska utveckla en problematik. Ju fler riskfaktorer som föreligger, desto större risk för negativ utveckling.

Skyddsfaktorer är de förhållanden som ökar individens motståndskraft mot påfrestningar eller mildrar påverkan av riskfaktorer. Ett flertal faktorer har visat sig betydande för att hindra att barn och unga utvecklar psykisk ohälsa. När det gäller barn som växer är sådant som goda fysiska, kognitiva och sociala kvaliteter som exempelvis kreativitet och impuls kontroll, att vara populär bland kompisar samt en trygg känslomässig anknytning till sina föräldrar exempel på skyddsfaktorer. Att klara skolan och att ha ett fritidsintresse är andra exempel på skyddsfaktorer.

Den miljö och de förhållanden som barn och unga växer upp i har stor betydelse för deras fysiska och psykiska hälsa under hela livet. Redan i tidig ålder kan en ojämn fördelning ses, av psykisk hälsa/ohälsa utifrån socioekonomi. Utsatthet under barndomen såsom ekonomisk utsatthet, psykisk sjukdom eller suicid hos förälder ökar risken för psykisk sjukdom senare i livet. Då barn tillbringar en stor del av sin tid i sitt hem, på förskolan och skolan är det viktiga arenor för det hälsofrämjande arbetet och tidiga insatser i hem-, förskole- och skolmiljön är därför av stor vikt för att minska skillnader i uppväxtvillkor.⁵ Figuren nedan visar på sambandet mellan god hälsa och antal skyddsfaktorer.

Samband mellan god hälsa och antal skyddsfaktorer. Figuren visar andel som svarat "varje dag" på påståendet "Jag mår bra"

Hälsa, levnadsvanor och livsvillkor ur ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv
Resultat från hälsosamtal i skolan – ELSA i Örebro län läsåret 2015/2016

Sätt att minska ojämlikhet i hälsa

1. Ex livsvillkor: uppväxtvillkor, utbildningschanser, boendemiljö, arbete/arbetsmiljö och försörjningsmöjligheter skiljer sig systematiskt åt mellan olika sociala grupper.
2. Stärka människors egna möjligheter att agera och generera resurser
3. Att komplettera och addera till människors resurser när deras egna inte räcker till – göra mer av sådant som fungerar men otillräckligt och göra bättre/annorlunda där insatserna inte fungerar.⁶

⁵ [Vad påverkar vår psykiska hälsa? — Folkhälsomyndigheten \(folkhalsomyndigheten.se\)](http://www.folkhalsomyndigheten.se)

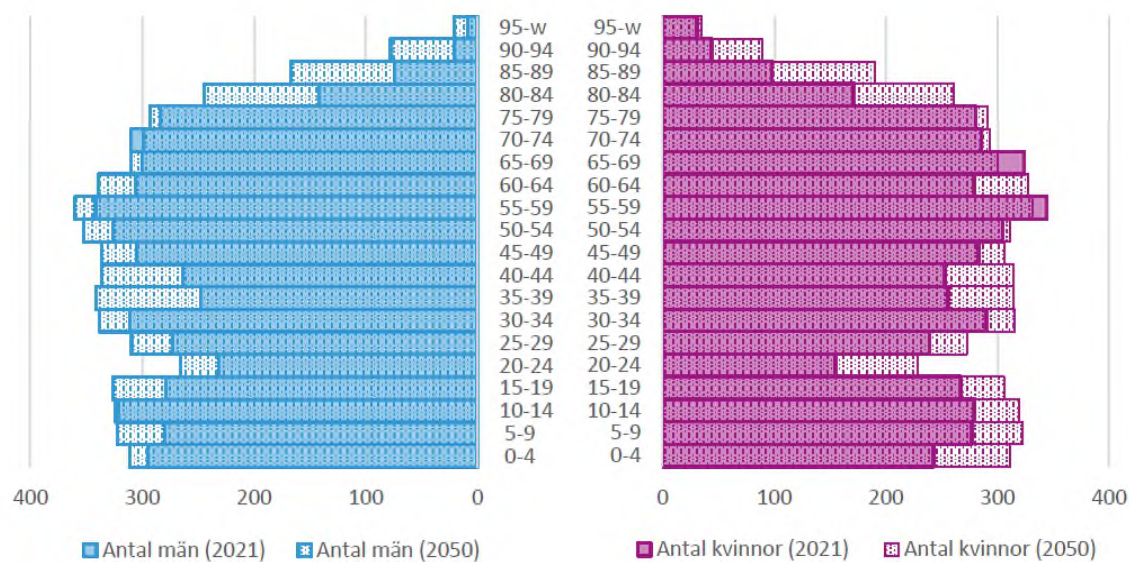
⁶ 2017/18:249 God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik

Demografi

Antal invånare

2002	2012	2020	2021	2022
8 970	9 059	9 511	9 627	9 625

Befolkningen i kommunen växer, sett över tid.⁷ Enligt prognos beräknas befolkningen att fortsätta växa trots negativt födelsenetto. Befolkningen 2050 förväntas uppnå 11 116 invånare.⁸ Gruppen äldre väntas öka mest de närmaste åren.

⁷ SCB, "Kommuner i Siffror", 2022. <https://kommunsiffror.scb.se/?id1=0319&id2=null> [18/9-2023]

⁸ Region Uppsala, *Befolkningsprognos för Uppsala län 2022-2050*, 2022.

<https://regionuppsala.se/globalassets/samverkanswebben/samverkan-och-utveckling/statistik-och-analyser/overgripande-analyser/befolkningsprognos-2022-tga.pdf> [14/9-2023]

Sociala kompassen

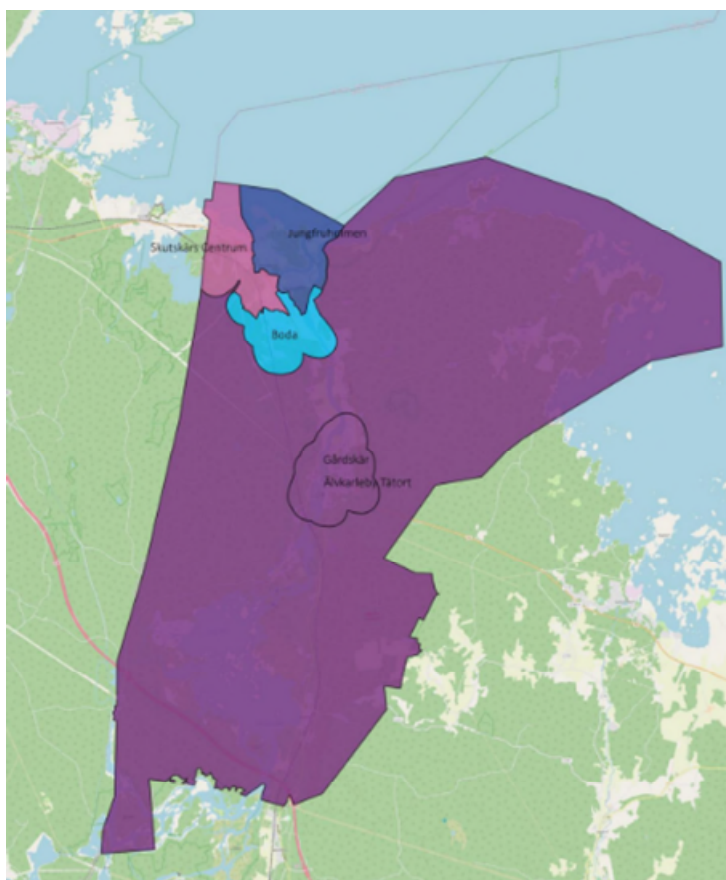
Enligt den sociala kompassen som tas fram för region Uppsalas räkning, representerar Älvkarleby kommun fyra olika områdeskategorier. Dessa kategorier utgår ifrån utbildning, andel födda utanför EU, andel som får ekonomiskt bistånd, arbetslöshet, ohälsa, andel äldre, förvärvsarbete, inkomst och andel yngre.

Större delen av kommunen är mörklila. I den mörklila gruppen finns länets lägsta andel med eftergymnasial utbildning, högt ohälsotal, och den högsta andelen äldre. Andelen födda utanför EU är bland de lägsta. Det är landsbygd med en åldrande befolkning.

Skutskärs centrum tillhör den ljuslila gruppen som har hög andel arbetslösa, med ekonomiskt bistånd och, liksom den mörklila gruppen, högt ohälsotal. Den har ett högt antal födda utom EU.

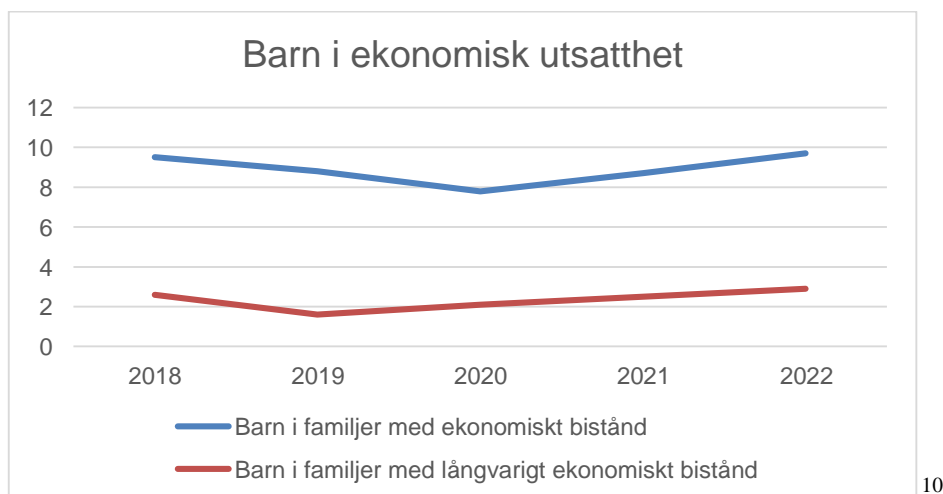
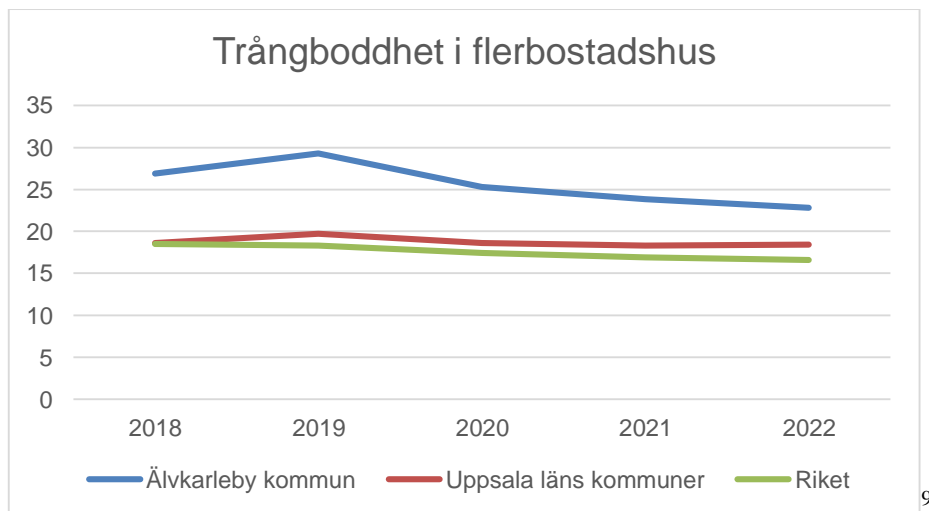
Boda tillhör den ljusblå gruppen. Den har hög förvärvsgrad, låg andel födda utanför EU, låg arbetslöshet och en liten andel med ekonomiskt bistånd. Befolkningen är lite äldre, ohälsotalet lite högre och utbildningsnivån låg.

Jungfruholmen tillhör den mörkblå gruppen. Den har en betydligt högre utbildningsnivå än de mörklila och ljusblå grupperna. Även andelen födda utanför EU är högre. Den liknar dock den mörklila vad gäller inkomst och förvärvsgrad. Det finns färre äldre och färre unga än i de tidigare nämnda grupperna.

Ekonomisk utsatthet

Andelen i kommunen som anses trångbodda är fler än både riket och i länet i stort. Andelen barn som lever i familjer med ekonomiskt bistånd och långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat senaste tre åren.

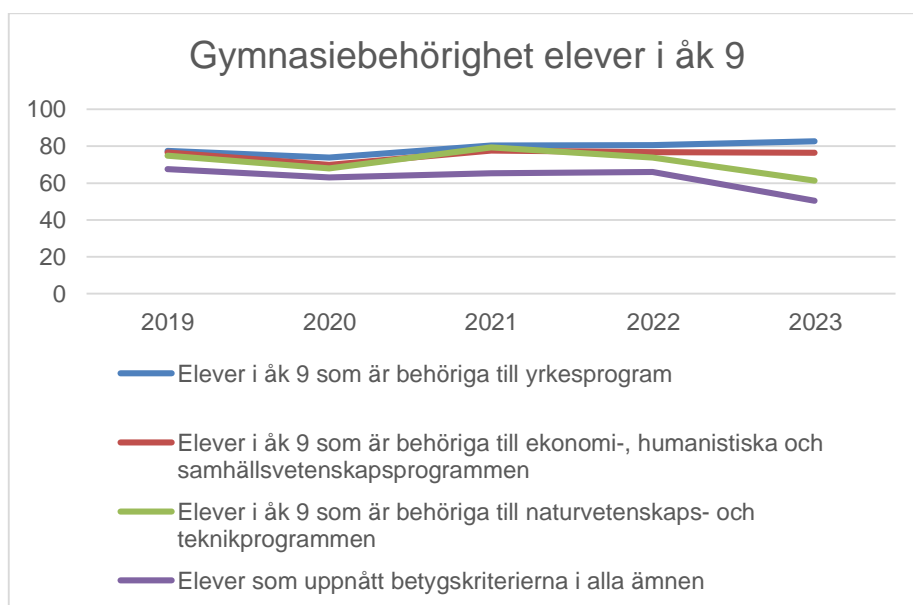

Gymnasiebehörighet

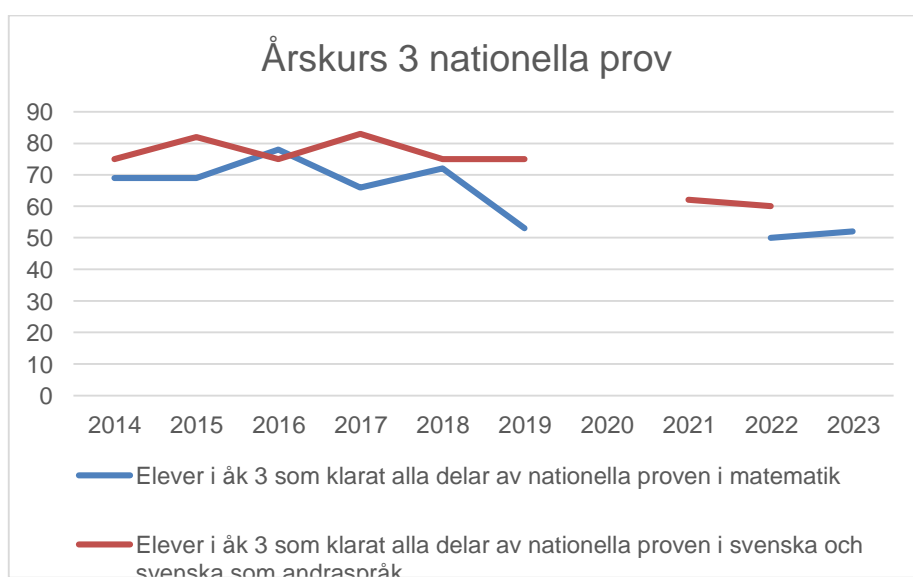
En viktig skyddsfaktor i ett barns uppväxt är skola och utbildning. Att få en behörighet till gymnasiet kan vara avgörande för hur det resterande livet utvecklas. Enligt en SKR-rapport från 2023 finns ett samband mellan resultat på de nationella proven i både svenska och matematik i årskurs 3 och sannolikheten att bli behörig till ett nationellt gymnasieprogram i årskurs 9. Något som visar på vikten av tidiga insatser för att nå goda resultat på lång sikt.

⁹ Kolada, hushållet räknas som trångbott om det bor mer än två personer per rum (kök och vardagsrum oräknade), andel (%)

¹⁰ Kolada, barn i familjer med ekonomiskt bistånd, andel (%)

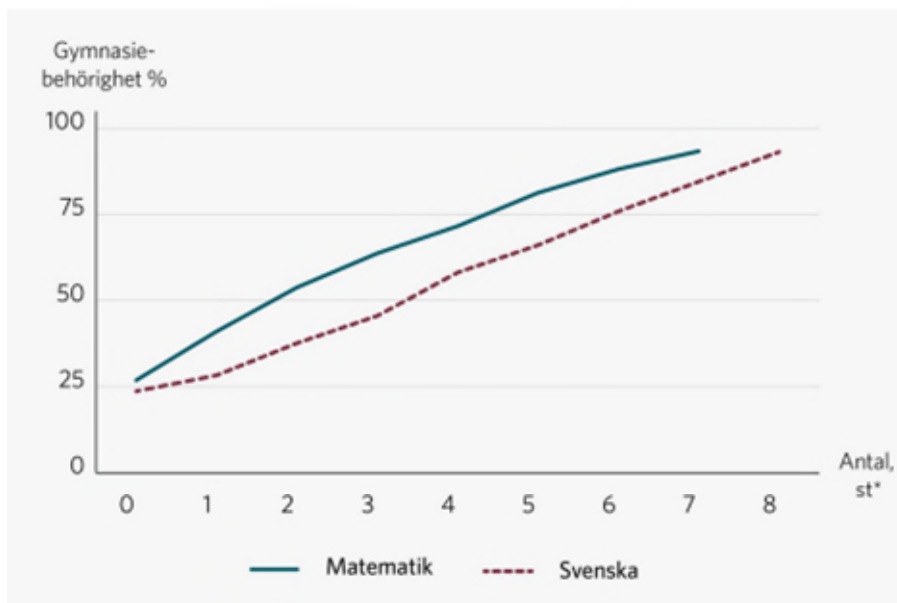
11

12

¹¹ Kolada, gymnasiebehörighet elever åk 9, hemkommun, andel (%)

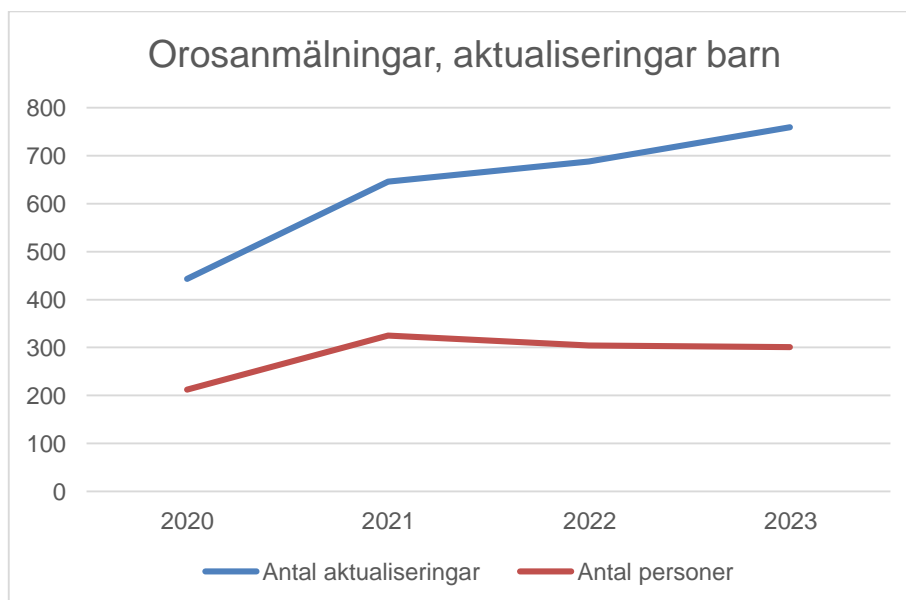
¹² Kolada, elever i åk 3 som klarat alla delar av nationella prov, under Covid 19-pandemin 2020 och 2021 genomfördes inga prov, varför resultat saknas för de åren.

13

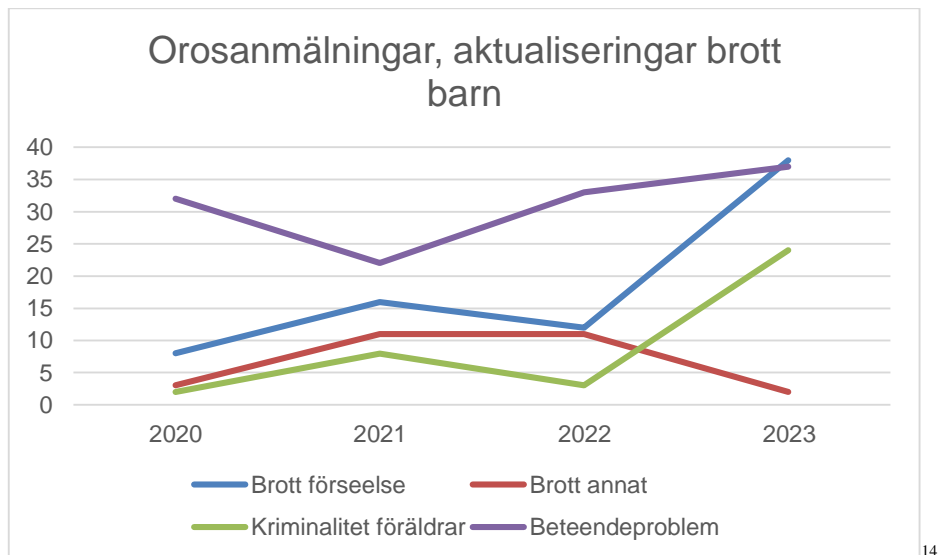
Orosanmälningar

Personer som arbetar med barn och ungdomar eller inom tandvård och hälso- och sjukvård, är enligt lag skyldig att anmäla till socialtjänsten om de misstänker att ett barn far illa. Även privatpersoner kan anmäla. Senaste åren visar en trend med ökat antal inkomna orosanmälningar medan antalet personer varit ungefär samma antal. Något som tyder på att fler orosanmälningar görs kring samma barn. Orosanmälningar kring barn med beteendeproblem, som begått förseelsebrott eller där det finns kriminalitet hos föräldrar är alla områden där antalet anmälningar ökat.

¹³ Nationell statistik över antal klarade delprov i matematik och svenska i åk 3 från rapporten *Resultat på nationella prov och gymnasiebehörighet*, Sveriges Kommuner och Regioner, 2023

Polismyndighetens trygghetsmätning 2022 och 2023

Syftet med polisens trygghetsundersökningar är att skapa en djupare förståelse för hur invånarna i en kommun upplever tryggheten i sitt närområde eller samhälle. Dessa undersökningar är vanligtvis en del av polisens brottsförebyggande arbete och syftar till att identifiera områden där det finns brister i tryggheten samt att fånga upp invånarnas oro och upplevelser av otrygghet.

Genom att genomföra trygghetsundersökningar kan polisen:

- Identifiera problemområden: Genom att samla in data om invånarnas upplevelser av trygghet och otrygghet kan polisen kartlägga områden där det finns specifika problem med brottslighet eller andra säkerhetsrisker.
- Prioritera insatser: Baserat på resultaten från trygghetsundersökningarna kan polisen prioritera resurser och insatser för att adressera de områden och frågor som invånarna upplever som mest brådskande eller oroande.
- Utforma målinriktade åtgärder: Trygghetsundersökningar ger polisen en mer nyanserad bild av invånarnas behov och prioriteringar, vilket möjliggör utformningen av mer målinriktade åtgärder och insatser för att förbättra tryggheten i samhället.
- Mäta effekterna av insatser: Genom att genomföra uppföljningsundersökningar kan polisen utvärdera effekterna av de insatser och åtgärder som har genomförts för att förbättra tryggheten och förebygga brott.

Genom att använda resultaten från trygghetsundersökningen på ett strategiskt och målinriktat sätt kan kommunen arbeta mer effektivt för att skapa en tryggare och säkrare miljö för sina invånare.

Trygghetsmätningen bygger på 40 indikatorer som tillsammans bildar ett problemindeks graderat från 0-6 där värde 2 är ett medelvärde och motsvarar ”Inte särskilt påtagliga problem”. Desto högre värde desto allvarigare upplever de boende att problemet är.

Trygghetsmätningen är genomförd två gånger i Älvkarleby kommun och medborgarna har vid dessa mättillfällen uppgett att de har en stark känsla av trygghet. Årligen skickas det ut 1000 enkäter till slumpvis utvalda personer i kommunen och i Älvkarleby kommun har vi en svarsfrekvens på över 50% (567 svar 2022 och 570 svar 2023) vilket är ett för landet väldigt högt resultat.

Älvkarleby kommun är en fortsatt trygg och säker plats att bo, leva och verka i. Sammantaget för hela Älvkarleby kommun redovisar trygghetsmätningen 2022 och 2023 ett index på under 2 även om vi kan se en liten försämring på totalen från 1.31 (2022) till 1.62 (2023). I resultatet syns endast ett område som hamnar över index 2 och det gäller buskörning med mopeder och mc som når index 3.

Delar av resultatet från trygghetsmätningen kommer presenteras under de olika brottskategorierna i lägesbilden.

Kartläggning av brott 2019-2023

Totalt antal anmälda brott

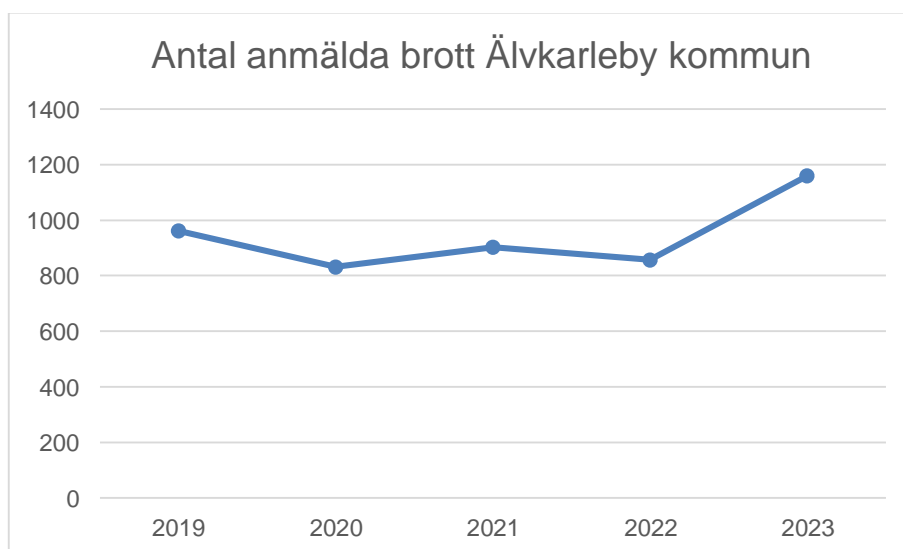
Det totala antalet brott har legat på en ganska konstant nivå i kommunen den senaste femårsperioden¹⁵. Dock ser det ut som att det blivit en kraftig ökning under 2023 baserat på Brottsförebyggande rådets preliminära siffror för året¹⁶. Vid en närmare granskning av de anmälda brotten kan vi se en stor ökning inom skadegörelse och bedrägeribrott. När det kommer till skadegörelse är det fler brott som anmäls av kommunen än tidigare då en ny rutin tagits i bruk under 2023. Fördjupar man sig i polisens statistik för anmälda brott under året inom den kategori ser man en markant ökning från andra kvartalet när rutinen infördes. Efter det har nivån legat kvar på en högre konstant nivå.

När det kommer till bedrägeribrott är det föremål för den största ökningen procentuellt inom kommunen där vi ser en ökning på ca 300 %. Detta är i antal fortsatt en låg nivå.

Inom kategorierna narkotikabrott och trafikbrott ser vi en minskning till 2023, dock ingår många av dessa kategorier i det som av polisen benämns som egeninitierade brott. Ser vi på en femårsperiod är det ingenting som tyder på att det minskar över tid utan det går upp och ner.

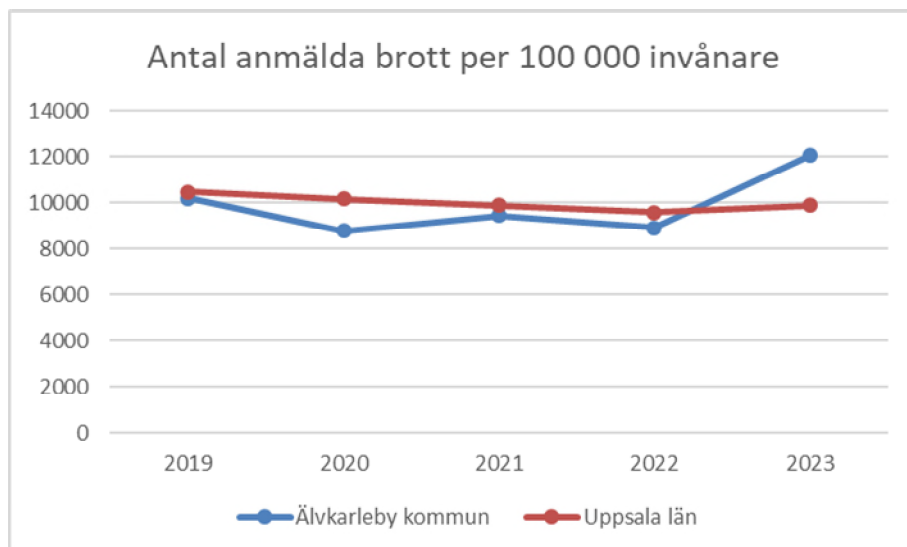
Brottslighetens omfattning och utveckling är svår att beskriva på ett heltäckande sätt. Utifrån de brott som anmäls är det viktigt att nämna att det kan finnas risk för mörkertal, det vill säga brott som sker men som inte polisanmäls. Benägenheten att anmäla brott kan variera över tid och mellan olika brottstyper. Dock kan man säga att brott där man kan få ut försäkringspengar så som stöld, inbrott har ofta låga mörkertal som är oförändliga över tid. Enligt BRÅ anmäls också oftare grova brott än lindriga brott, brott mellan obekanta anmäls oftare än brott mellan bekanta och brott som sker på allmän plats anmäls oftare än de som sker på privat plats så som i hemmet.

För att komplettera Älvkarleby kommuns lägesbild har brottsstatistik sammanställts och jämförts med länets kommuner. Dessa redovisas i diagram om anmälda brott per 100 000 invånare.

¹⁵ All statistik är hämtad från Brottsförebyggande rådets databas om anmälda brott. Polisen egen statistik har använts som ett komplement i det fall det behövts djupare analyser

¹⁶ Alla siffror som presenteras gällande statistik anmälda brott 2023, alla kategorier, i dokumentet är endast preliminära siffror hämtade från brottsförebyggande rådets databas om anmälda brott. Övriga siffror är definitiva. Under några brottskategorier finns inga siffror för 2023, för de presenteras siffror från 2018-2022

Självrapporterad utsatthet för brott mot enskild person (%)¹⁷

Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	21,2	20,1	18,5
Uppsala län	17,5	22,4	21,7

Andel personer som uppger att de inte varit utsatta för något som helst brott (%)¹⁸

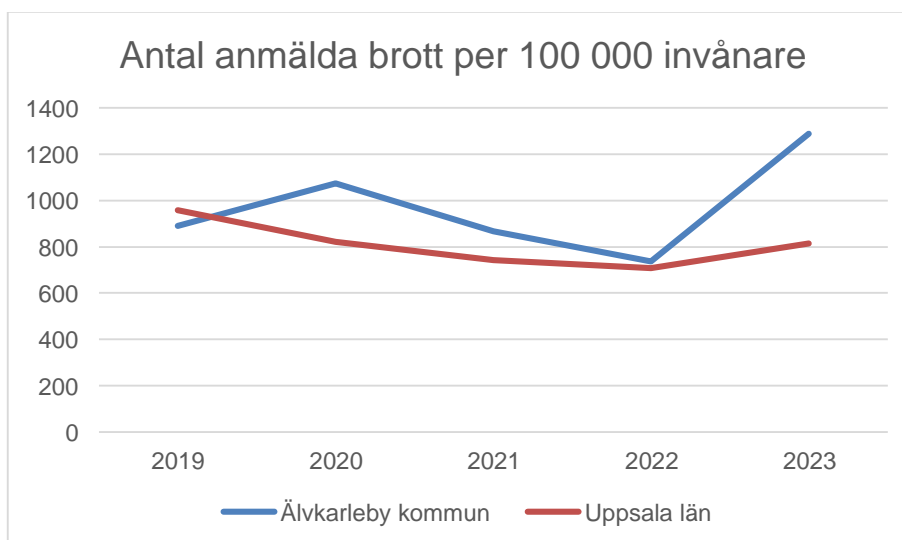
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	80	77
Lokalpolisområde Norduppland	80	82
Polisområde Uppsala	78	79
Region Mitt	78	78

¹⁷Nationella trygghetsundersökningen 2017-2022 BRÅ

¹⁸Polisens trygghetsundersökning 2023

Skadegörelsebrott

Som tidigare nämnts ser vi en ökning av skadegörelsebrott när det kommer till anmälda brott. Efter att ha brutit ner anmälningarna ser man att det mesta beror på en ny rutin inom kommunen och Älvkarleby Hus för hur polisanmälningar ska göras. Majoriteten av anmälningarna är gjorda på kommunens egna objekt. Om antalet brott skulle motsvara antalet personer som blivit utsatta är andelen 1,3 % av kommunens befolkning. Upplevelsen av skadegörelse är dock större när man ser till trygghetsundersökningarna men på en fortsatt låg nivå.

Rapporterad utsatthet

Andel personer som anger att de utsatts för skadegörelse (%) ¹⁹		
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	4	5
Lokalpolisområde Norduppland	4	3
Polisområde Uppsala	5	5
Polisen Region Mitt	6	5

Problem med skadegörelse i det egna bostadsområdet (%) ²⁰			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	5	6	5
Uppsala län	5	6	7

Problem med klotter i det egna bostadsområdet (%)			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	3	7	5
Uppsala län	4	5	5

Oro för att utsättas för stöld av/skadegörelse på bil (%)			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	3	7	5
Uppsala län	4	5	5

¹⁹ Polisens trygghetsundersökning 2023

²⁰ Källa: Nationella trygghetsundersökningen 2017-2022 BRÅ

Narkotikabrott

Det är svårt att enbart titta på statistik när det gäller narkotikabrott då de ofta är förknippade med polisiär närvaro. Det finns ett samband mellan antalet narkotikabrott och polisiär närvaro som kan påverka både upptäckande och avskräckande beroende på olika faktorer och sammanhang. Här är några sätt att betrakta detta samband:

Deterrence-effekt: En ökad polisiär närvaro kan avskräcka personer från att begå narkotikabrott. När individer ser en högre risk för att bli påkomna på grund av polisens närvaro kan de vara mindre benägna att utföra brottsliga handlingar. Detta kan leda till en minskning av antalet narkotikabrott.

Uppdagande av fler brott: En ökad polisiär närvaro kan innebära att fler narkotikabrott upptäcks och rapporteras. Polisens aktiva insatser, till exempel genom patrullering, spaning eller stopp och kontroller, kan leda till en ökad exponering för brottsaktivitet och därmed en ökad sannolikhet för att brott upptäcks.

Förskjutningseffekter: En ökad polisiär närvaro på ett område kan också leda till förskjutningseffekter där brottsaktiviteten flyttar till andra områden där polisens närvaro är lägre. Detta kan innebära att antalet narkotikabrott minskar på de platser där polisen är aktiv, men ökar på platser där polisens närvaro är mindre påtaglig.

Resursallokering och prioriteringar: Polisens resursallokering och prioriteringar kan också påverka sambandet mellan antalet narkotikabrott och polisiär närvaro. Om polisen prioriterar insatser mot narkotikabrott och tilldelar tillräckliga resurser för att bekämpa detta problem, kan antalet narkotikabrott minska som ett resultat av ökad aktivitet.

Det är viktigt att komma ihåg att sambandet mellan antalet narkotikabrott och polisiär närvaro är multifaktoriellt och kan påverkas av olika faktorer såsom socioekonomiska förhållanden, lagstiftning, tillgång till resurser och strategier för brottsbekämpning. En helhetsbedömning av situationen kräver därför en noggrann analys av alla relevanta faktorer.

Avloppsvattenbaserad epidemiologi

Att mäta narkotika i avloppsvatten är ett effektivt sätt att få en uppskattning av den totala droganvändningen i en viss befolkning. Metoden, som kallas avloppsbasead övervakning eller avloppsanalys, används alltmer för att övervaka droganvändning på samhällsnivå. I Älvkarleby har vi använt metoden sedan mars 2022. Proverna tas regelbundet, vid fyra tillfällen under året, för att få en kontinuerlig bild av droganvändningen över tid. Efter att ha tagit proverna analyseras de för att mäta förekomsten och koncentrationen av olika droger och deras metaboliter (nedbrytningsprodukter) i avloppsvattnet.

De resulterande data som samlats in från avloppsanalysen analyseras för att dra slutsatser om droganvändningen i den undersökta populationen. Detta kan inkludera att jämföra nivåerna av olika droger över tid, identifiera trender och mönster, samt utvärdera effekterna av eventuella åtgärder.

Metoden uppskattar de totala mängderna av narkotika. Resultaten måste jämföras med data från andra undersökningar. Det är viktigt att sammanställa olika data till en helhet dvs. resultaten tolkas och valideras med andra data där det är möjligt.

Genom att mäta narkotika i avloppsvatten kan kommunen få en mer objektiv och helhetsbild av droganvändningen i befolkningen jämfört med traditionella metoder som enkäter och självrapporterade uppgifter.

De genomförda analyserna visar inte hur många individer som använder respektive preparat utan enbart halter och hur många normaldoser som konsumeras. En narkotikamissbrukare kan förbruka flera normaldoser på ett dygn vilket inte minst gäller cannabis. Mätningen visar inte heller exakt när drogen har intagits. Olika droger har olika lång halveringstid och en drog som tagits en dag kan

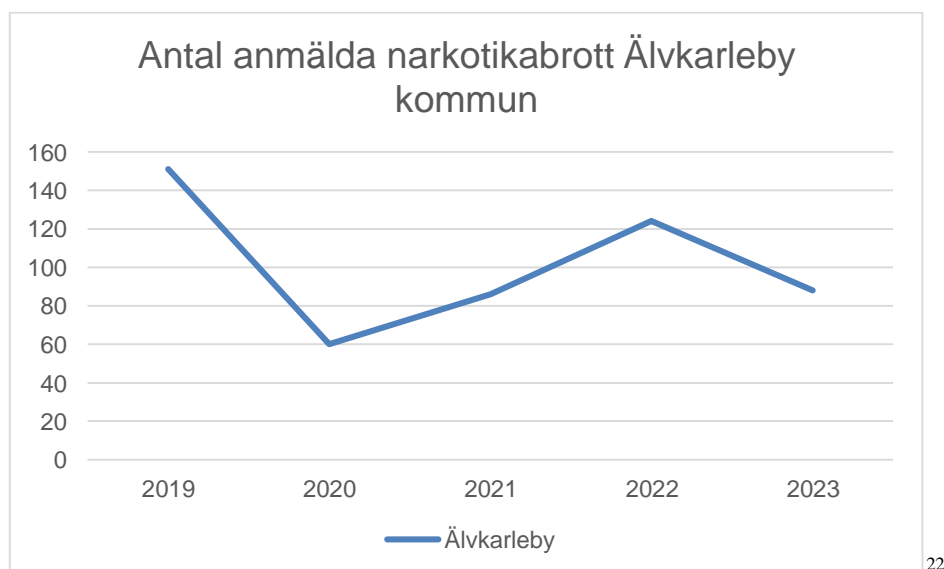
finnas med i urinen flera dagar därefter. Hänsyn i mätningarna tas inte heller till olika befolkningsförändringar på grund av semester, pendling och evenemang.

Det är framförallt 3 substanser som man tittar närmare på, cannabis, kokain och amfetamin. Cannabis har legat på en ganska konstant nivå (mellan 36-45 doser per 1000 invånare) men ökade i juni 2023 (62 doser per 1000 invånare) för att sedan sjunka till en mycket lägre nivå i oktober 2023 (23 doser per 1000 invånare). Detta mönster har setts även i andra kommuner i vårt närområde.

När det kommer till kokain pendlar siffrorna mellan 1-4,5 doser per 1000 invånare i de genomförda mätningarna. Kokain är den drog som brukats minst i kommunen av dessa tre. Amfetamin däremot ligger på en för landet ganska hög nivå vilket det även gör i grannkommunen Gävle. Amfetaminet följer ingen röd tråd utan det varierar kraftigt i de olika mätningarna. Nivåerna pendlar mellan 28-84 doser per 1000 invånare. Det ska dock nämnas att amfetaminet speglar både lagliga narkotikaklassade läkemedel och den illegala narkotikan.

Narkotika bland unga

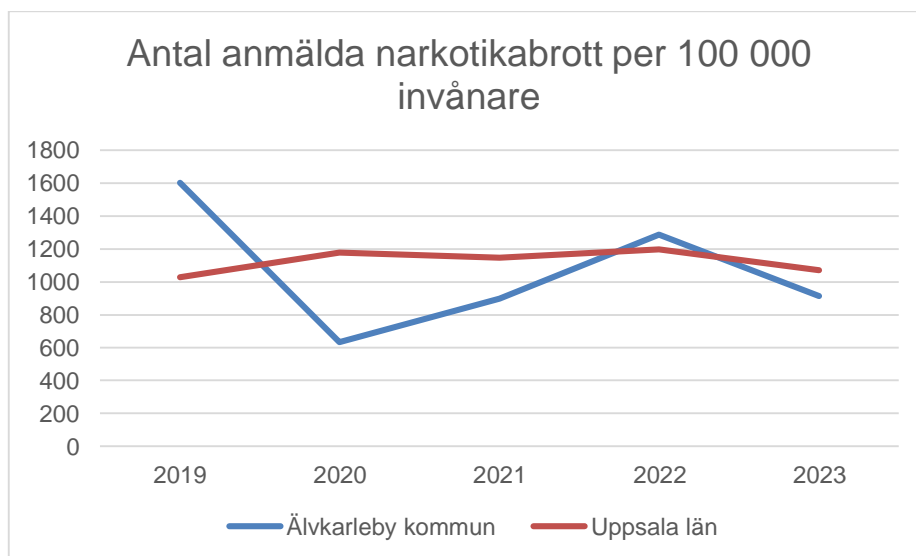
I undersökningen Liv och hälsa ung har skolelever i åk 9 besvarat frågor om narkotikaanvändning. Bland niondeklassarna i kommunen har siffran för antal som aldrig provat narkotika ökat svagt de tre senaste mätningarna²¹ vilket är ett positivt resultat. Av de som svarat att de provat narkotika är det 2,9 % som använt narkotika under de senaste 12 månaderna och 4,4 % som använt narkotika under de senaste 30 dagarna. Av de som uppger att man använt narkotika har det år 2019 och 2021 varit 100 % cannabis men i den senaste mätningen uppger 5,9 % att man använt annan narkotika och 4,4 % av dessa mer än 2 gånger i veckan.

²¹ Mätningen genomförs vartannat år dvs 2019, 2021 och 2023

²² Brå

Rapporterad utsatthet

Andel personer som anger att de sett narkotikapåverkade personer utomhus (%)²³

Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	14	12
Lokalpolisområde Norduppland	13	9
Polisområde Uppsala	12	11
Polisen Region Mitt	15	13

Andel personer som anger att de upplever bostäder som tillhåll för narkotikamissbrukare (%)

Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	10	9
Lokalpolisområde Norduppland	9	7
Polisområde Uppsala	6	6
Polisen Region Mitt	8	8

²³ Polisens trygghetsundersökning 2023

Andel personer som anger att de observerat narkotikaförsäljning i området (%)		
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	5	5
Lokalpolisområde Norduppland	4	3
Polisområde Uppsala	8	8
Polisen Region Mitt	9	8

Våldsbrott

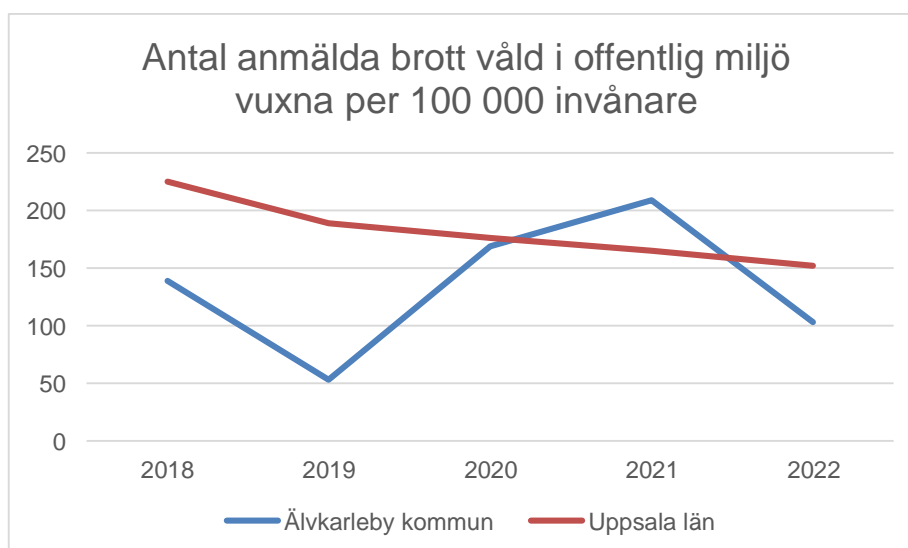
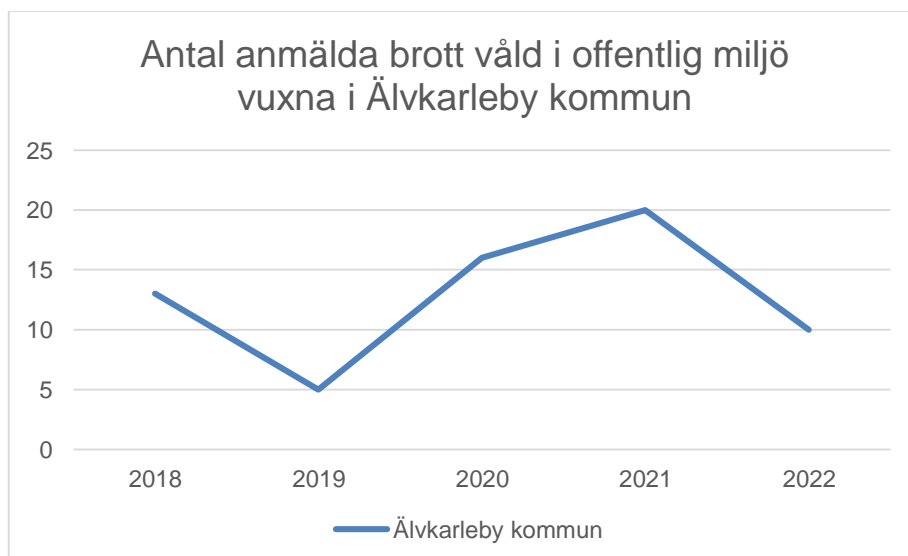
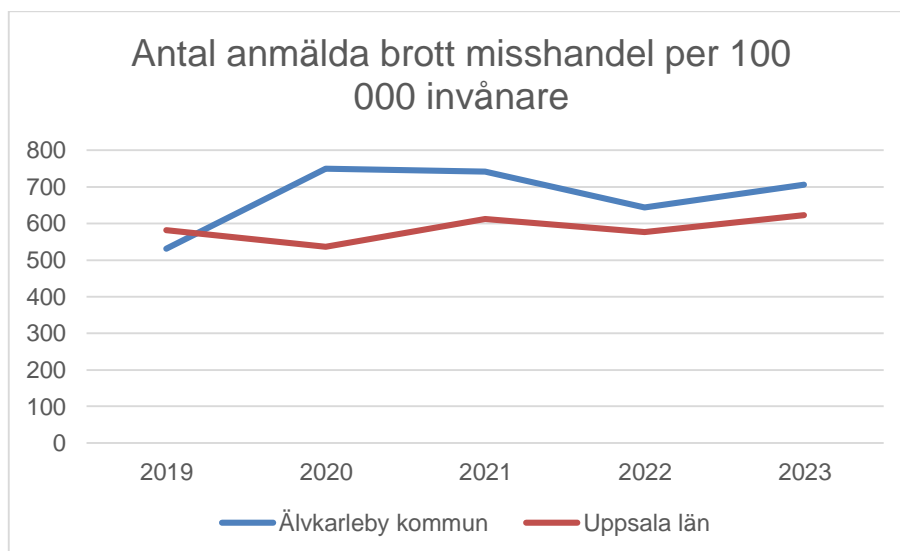
Våldsbrott omfattar brott där gärningspersonen använder eller hotar med våld mot sitt offer. Dessa brott kan variera i allvarlighetsgrad från lättare fall av misshandel till allvarligare brott som mord. Gemensamt för dessa brott är att de innebär en direkt fysisk skada eller hot om skada mot en person. Inom kategorin våldsbrott finns misshandel, rån, sexualbrott, mord och dråp exempelvis. Alla våldsbrott rapporteras inte till polisen, och rapporteringsgraden kan variera mellan olika typer av brott och olika samhällsgrupper. Brott som sker i det privata, såsom inom familjen, är särskilt underrepresenterade i officiell statistik. Det är viktigt att ha detta i åtanke, eftersom det faktiska antalet våldsbrott kan vara högre än vad som rapporteras.

Våldsbrott påverkar en kommun på många olika sätt, både direkt och indirekt. Effekterna kan vara omfattande och påverka allt från invånarnas välmående till kommunens ekonomiska situation. Våldsbrott leder ofta till ökad rädsla och osäkerhet bland invånarna. Detta kan minska deras vilja att delta i samhällslivet, till exempel genom att undvika att gå ut på kvällen eller delta i offentliga evenemang. En känsla av otrygghet och rädsla för våldsbrott kan påverka människors livskvalitet negativt.

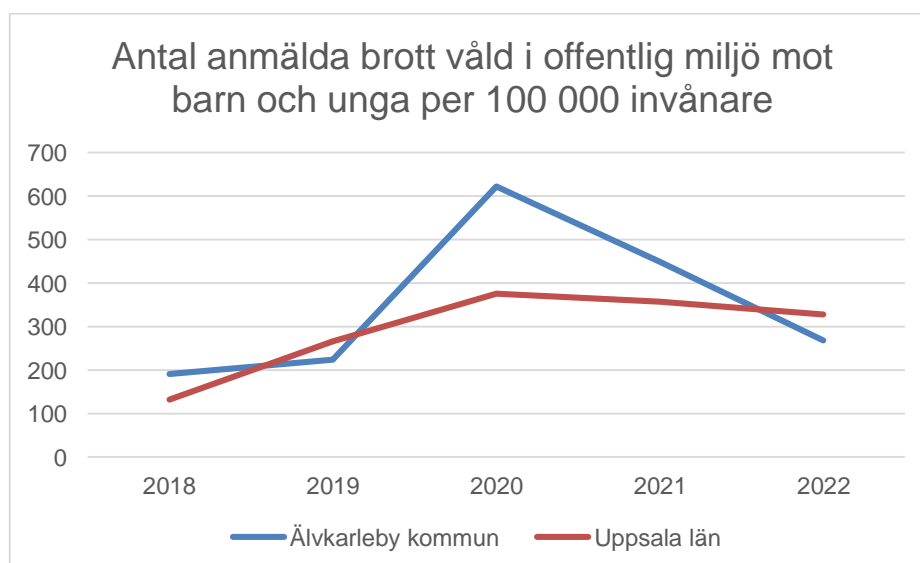
Ser man till anmälda brott är statistiken relativt låg för Älvkarleby kommun, särskilt gällande brott mot vuxna i offentliga miljöer. Genom trygghetsundersökningen kan man även se att 1% anger att de är utsatta för våld. Dock är oron för att bli utsatt för våld betydligt högre. Det finns indikatorer som visar att ökning av våld i hemmet ökar vilket ger skäl att arbeta med framförallt våld i nära relation.

Misshandel

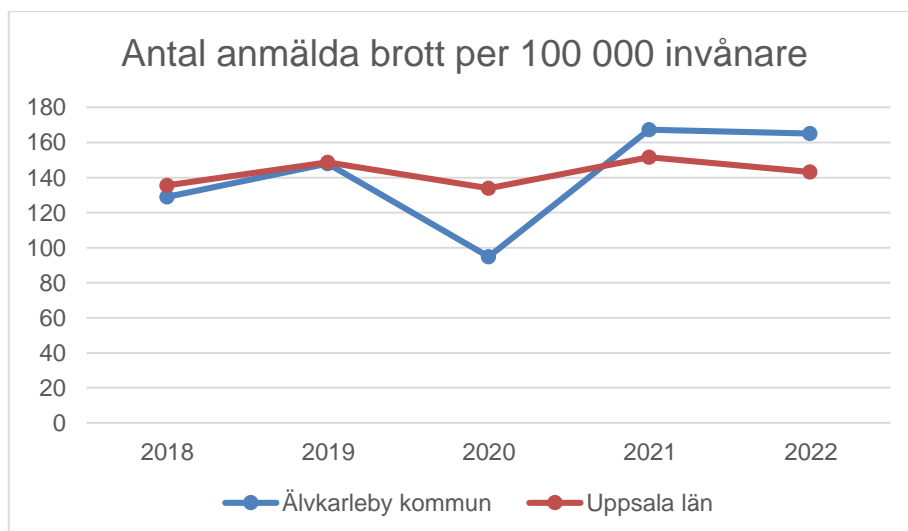

Våld i offentlig miljö mot barn och unga

Våld i inomhusmiljö mot barn och unga

Rapporterad utsatthet

Andel personer som under senaste 12 månaderna varit utsatt för fysiskt våld (%)²⁴

Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	1	1
Lokalpolisområde Norduppland	1	1
Polisområde Uppsala	1	1
Polisen Region Mitt	1	1

Andel personer som uppger att de känner oro för överfallen/misshandlad i området (%)

Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	19	17
Lokalpolisområde Norduppland	17	13
Polisområde Uppsala	26	23
Polisen Region Mitt	25	22

²⁴ Polisens trygghetsundersökning 2023

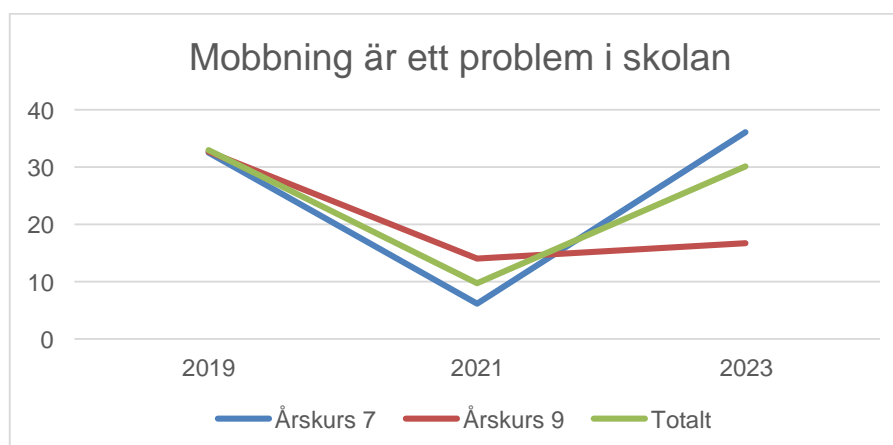
Oro för att utsättas för misshandel (%) ²⁵			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	8	9	10
Uppsala län	9	10	10

Självrapporterad utsatthet för misshandel (%)			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	2,5	1,8	3,1
Uppsala län	2,3	3,2	3,1

Mobbning och våld i skolan

I den senaste Liv, hälsa och ung-undersökningen visade resultatet på att andelen som tycker mobbning är ett problem i skolan, har ökat. Även andelen som upplever att våld är ett problem i skolan har ökat jämfört med föregående undersökning. Resultatet för 2021 års undersökning måste dock ses utifrån att året var präglad av pandemin. Färre elever var på plats i skolan med anledning av restriktioner om att stanna hemma vid minsta symptom, vilket är något som kan ha påverkat resultatet.

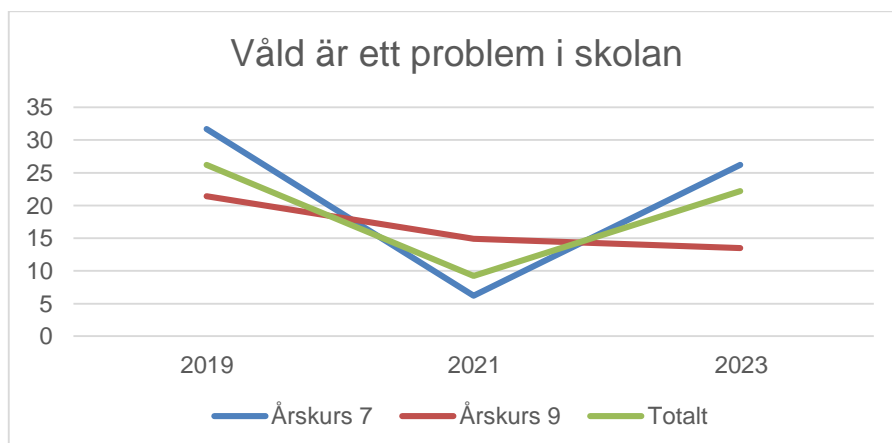
I den workshop med eleverna som anordnats i samverkan med region Uppsala och kommunen, framkom att de upplever att mobbning pågår utan att vuxna rycker in. Eleverna nämnde också att de efterfrågar fler närvarande vuxna generellt och i skolan specifikt i form av fler vuxna i korridorerna som har direktkontakt med eleverna och bygger relationer. Men även att det ska finnas någon i skolan eleverna kan vända sig till för att prata, dvs sänkta trösklar att tidigt kunna få möjlighet att ventilera det som pågår med en vuxen individ.

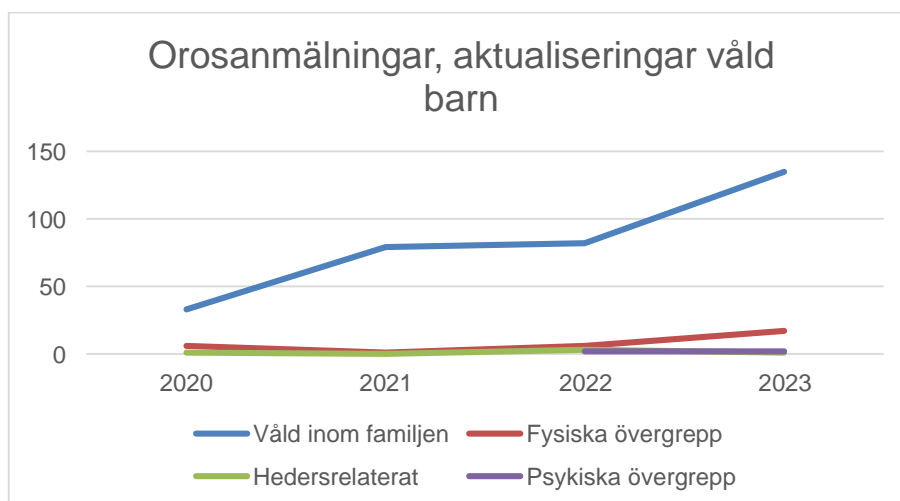
26

²⁵ Nationella trygghetsundersökningen 2017-2022 BRÅ

²⁶ Liv hälsa och ung, andel som svarat Stämmer mycket bra eller Stämmer ganska bra

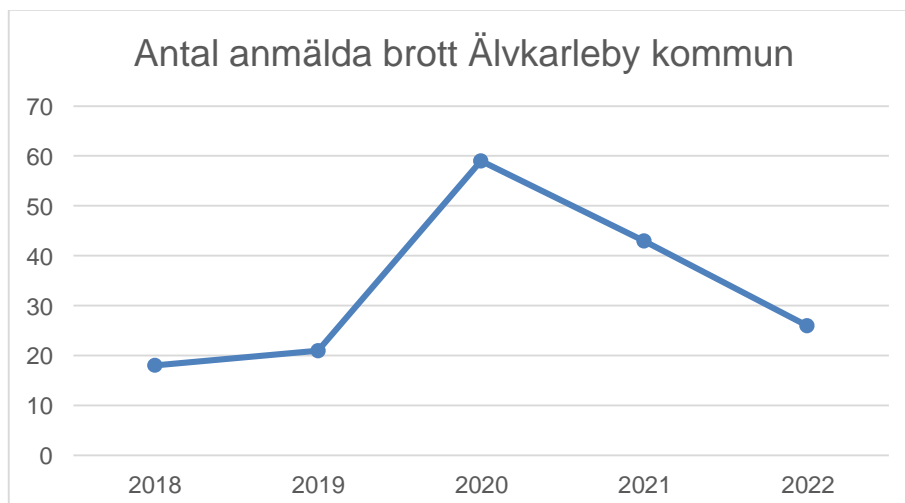

Enligt statistik i socialtjänstens verksamhetssystem utifrån orosanmälningar kan en ökning ses under senaste året gällande barn som aktualiseras enligt kategorin att själva utsatts för fysiska brott, men främsta ökningen har skett i kategorin där barn utsätts i form av att det förekommer våld inom familjen.

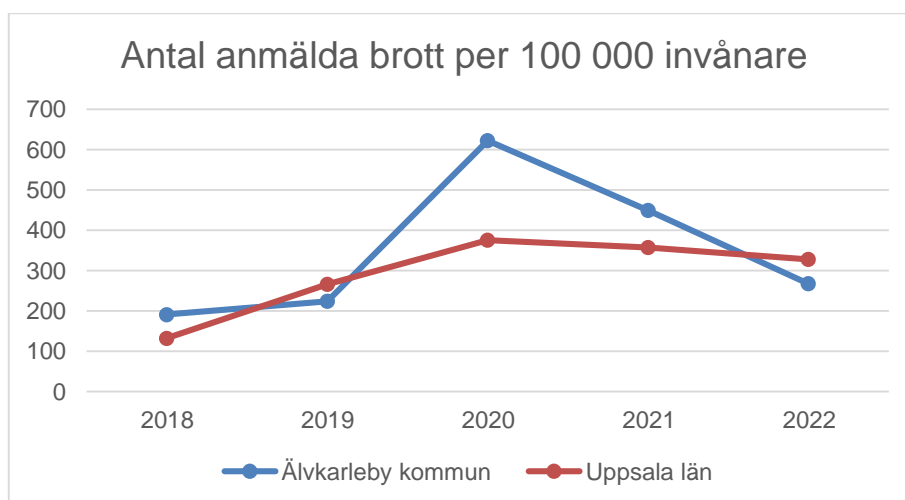

27

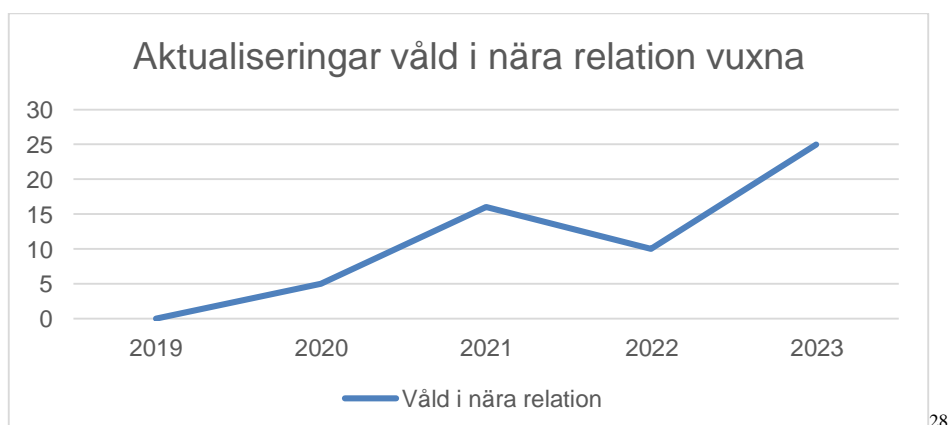
Våld i nära relationer

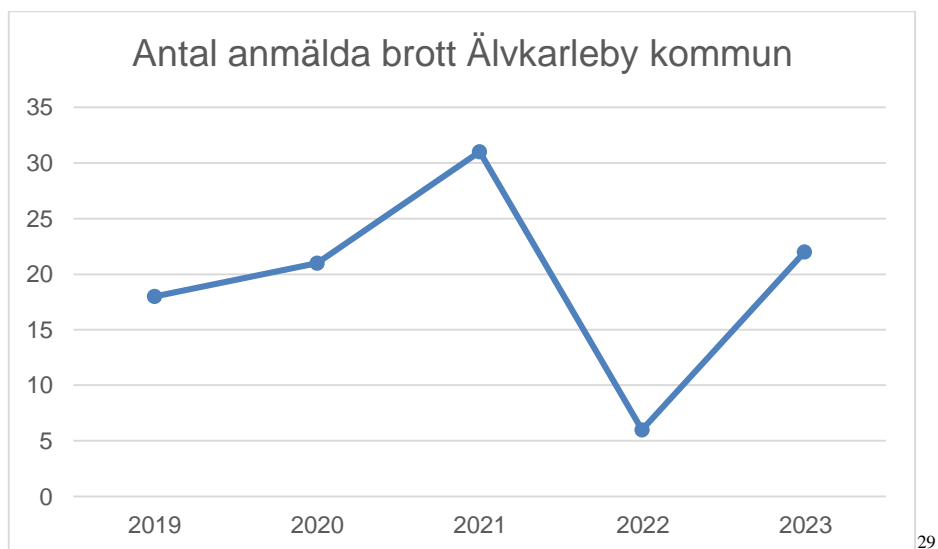
Antal aktualiseringar i socialtjänstens verksamhetssystem för våld i nära relation för vuxna, har haft en ökande trend de senaste åren men med en sänka under 2022. 2023 var antalet 25, att jämföra med 2019 då antalet var 0. Aktualiseringar görs inte utifrån orosanmälningar på samma sätt som för barn, utan utgår från att den enskilde själv vill ansöka om stöd, varför det kan finnas ett mörkertal gällande hur många som i själva verket blivit utsatta.

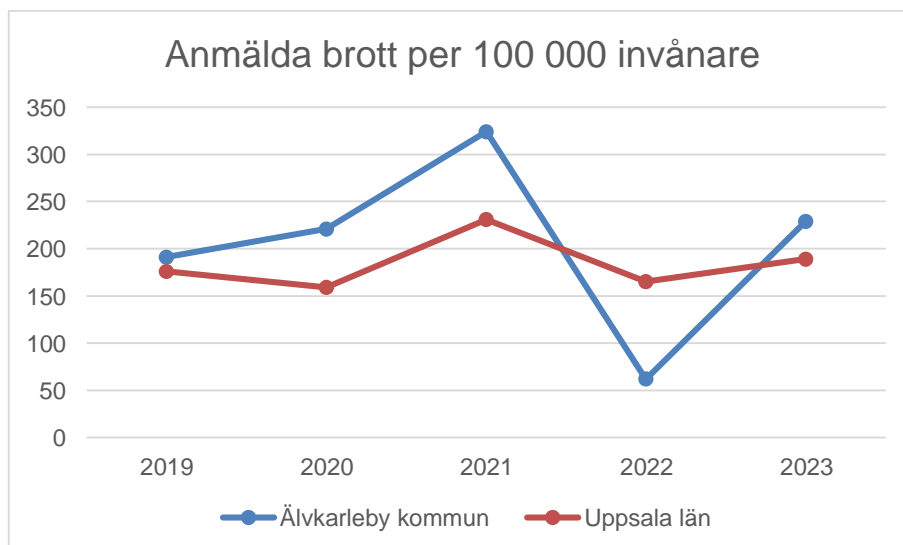
28

Sexualbrott

Sexualbrott är en kategori av brott som omfattar olika handlingar som innefattar sexuellt övergrepp, tvång, eller kränkning av någon annans sexualitet på ett oönskat sätt. Exempel på sexualbrott kan inkludera våldtäkt, sexuellt ofredande, sexuell exploatering av barn, incest, sexuellt utnyttjande av personer med nedsatt förmåga, samt andra former av sexuellt övergrepp och trakasserier. Antalet anmälda sexualbrott i kommunen varierar från år till år men detta är även en kategori där mörkertalet är stort. Många sexualbrott anmäls inte till myndigheterna av olika skäl, såsom rädsla för repressalier, stigma eller brist på förtroende för rättsväsendet. Därför kan den officiella statistiken underrepresentera den verkliga omfattningen av problemet.

29

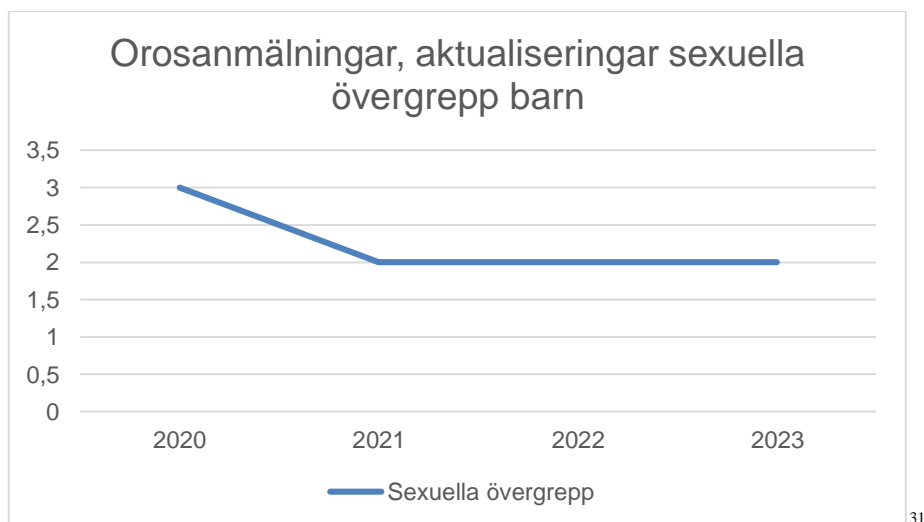

Rapporterad utsatthet

Självrapporterad utsatthet för sexualbrott (%) ³⁰			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	4,3	5,2	5,2
Uppsala län	4,8	6,6	6,9

²⁹ Brå

³⁰ Nationella trygghetsundersökningen 2017-2022 BRÅ

³¹ Statistik för Älvkarleby kommun, från verksamhetssystem

Bedrägeribrott

Den brottskategori som ökat mest i Älvkarleby kommun är bedrägeribrott och det är även den kategori brott som är bland de svåraste att arbeta med lokalt då det i stor utsträckning handlar om nationella och till och med internationella aktörer som ligger bakom en stor del av brotten. Polisen har arbetat med kampanjer för att öka medvetenheten om denna slags brottslighet vilket även torde leda till att antalet anmälningar ökar. Själva ökningen av bedrägeribrott kan också bero på flera faktorer, t.ex har den ökade användningen av internet, mobiltelefoner och andra digitala plattformar skapat nya möjligheter för bedragare att begå brott. Teknologin har gjort det lättare för bedragare att nå ut till potentiella offer, utföra bedrägeri i stor skala och dölja sina spår. Teknologin tillsammans med förändringar i samhället, såsom ökad urbanisering, ökad användning av sociala medier och ökad rörlighet av människor, kan skapa nya möjligheter för bedragare att utföra sina brott och nå ut till potentiella offer

Globaliseringen har gjort det möjligt för bedragare att operera över gränserna och dra nytta av skillnader i lagstiftning och tillsyn mellan länder. Detta gör det svårare för myndigheterna att spåra och åtala bedragare, vilket kan leda till en ökning av bedrägeribrotten och även försvåra det förebyggande arbetet. Under perioder av ekonomisk osäkerhet och lågkonjunktur kan antalet bedrägeribrott öka när människor blir desperata och mer benägna att ta risker eller bli offer för bedrägeri i hopp om att förbättra sin ekonomiska situation.

Brister i lagstiftning och tillsyn kan göra det lättare för bedragare att operera ostraffat. Om lagstiftningen inte är tillräckligt robust eller om tillsynsmyndigheterna saknar resurser kan det skapa en miljö där bedrägeribrott kan trivas.

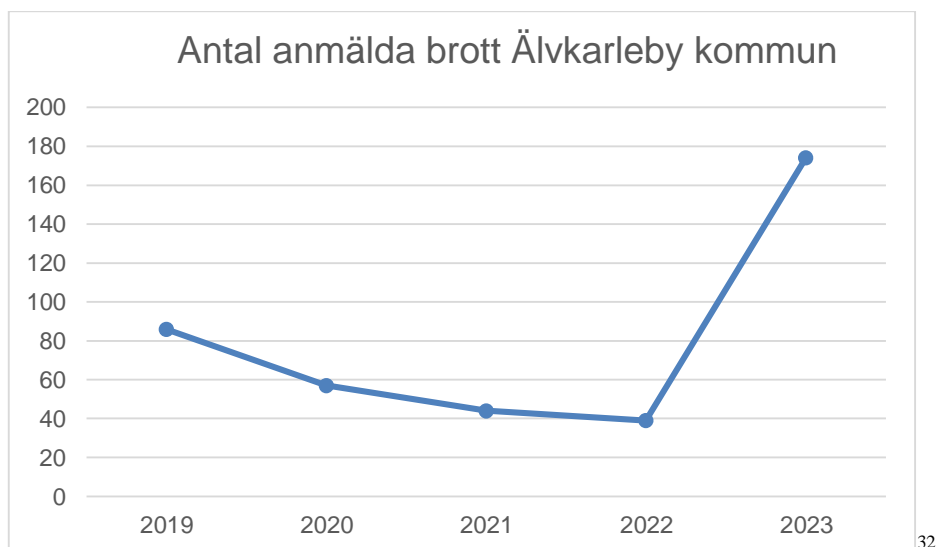
Det är viktigt att förstå att ökningen av bedrägeribrott är ett komplext fenomen som kan ha olika orsaker i olika sammanhang. För att effektivt bekämpa bedrägeri är det nödvändigt att använda en strategi som inkluderar förebyggande åtgärder, lagstiftningsreformer och effektiv tillsyn.

Då ökningen av bedrägeribrott i kommunen är stor kommer vi behöva se över hur vi kan arbeta mer med förebyggande insatser. Dessa kan vara medvetenhetskampanjer, samarbete med lokala myndigheter och organisationer och utbildning av personal.

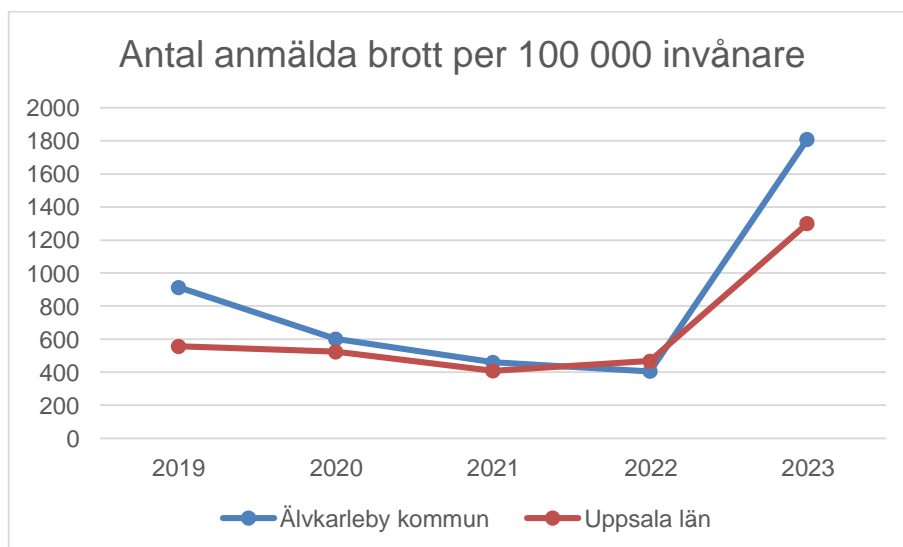
När vi bryter ner den totala delen bedrägeribrott så är den största ökningen inom kategorin kortbedrägerier. Där har den tidigare toppnoteringen under femårsperioden legat på 14 anmälda brott men som under 2023 ökat till 66 anmälda brott. Generellt kan man se att 2019 anmäldes fler brott (totalt 86) än under åren 2021-2022 då nivåerna låg mellan 39-57 anmälda brott per år för att öka under 2023 till 174. Samma trend går att se i hela landet och ser vi till jämförelsesiffrorna anmälda brott per 100 000 invånare så ligger Älvkarleby kommun med sina 1808 anmälningar lägre än rikssnittet som är 2259 i riket men högre än snittet i Uppsala län som landar på 1299. Detta stärker resonemanget om att bedrägerier inte i första hand är ett lokalt problem utan ett nationellt problem.

Andra områden som har haft en stor ökning är bedrägeri genom social manipulation som ökat från en intervall mellan 8-37 anmälda brott per år till 50 anmälda brott 2023. Fakturabedrägeri har även en ökning från intervall om 2-4 anmälda brott per år till 12 anmälda brott per år 2023. Polisens arbete med information om bedrägerier kan vara en bidragande faktor till antalet öknings vad gäller anmälningar.

Om ett bedrägeribrott under 2023 skulle vara lika många som antalet personer skulle antalet personer i Älvkarleby kommun som utsatts för bedrägeribrott vara 1,83 % av befolkningen. Ser man däremot till polisen trygghetsmätning så uppger 4 % att de utsatts för bedrägeribrott vilket visserligen är en minskning med 1 % från 2022. Det motsvarar ca 380 personer vilket kan visa på att det finns ett mörkertal i anmälningssstatistiken.

32

Rapporterad utsatthet

Självrapporterad utsatthet för försäljningsbedrägeri (%) ³³			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	6,2	6,9	5,3
Uppsala län	5,2	4,9	4,3

³² Brå

³³ Nationella trygghetsundersökningen 2017-2022 BRÅ

Självrapporterad utsatthet för kort-/kreditbedrägeri (%)			
Område	2020–2021	2018–2019	2016–2017
Älvkarleby kommun	6,2	6,9	5,3
Uppsala län	5,2	4,9	4,3

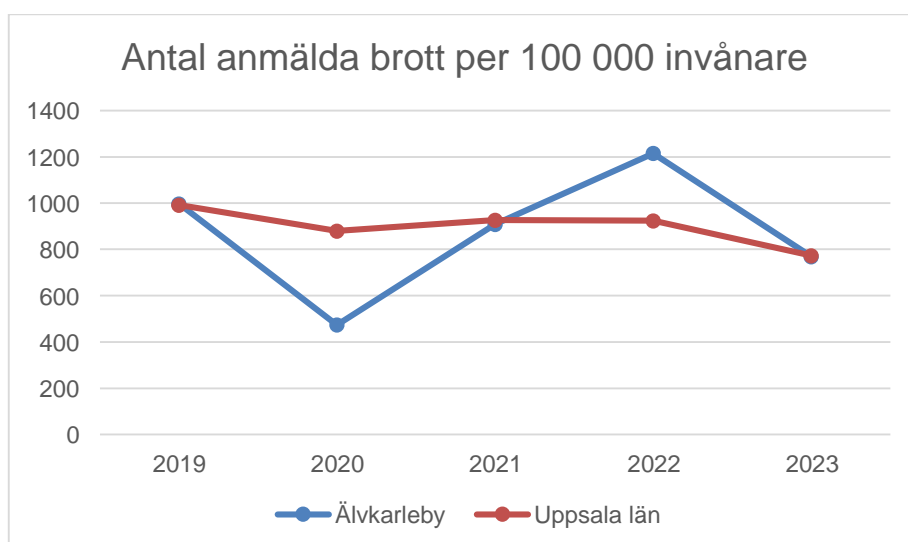
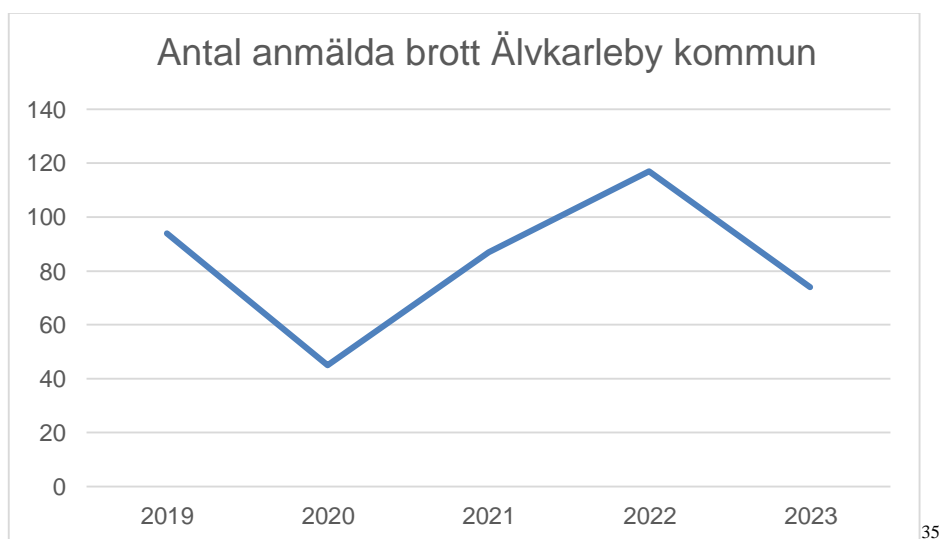
Andel personer som uppger att de utsatts för bedrägeribrott (%)³⁴		
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	4	5
Lokalpolisområde Norduppland	4	4
Polisområde Uppsala	5	4
Polisen Region Mitt	5	4

³⁴ Polisens trygghetsundersökning 2023

Trafikbrott

I olika typer av undersökningar, däribland i polisens senaste trygghetsundersökning 2023, har en stor andel respondenter uppgett att de upplever ett problem med mopeder, mopedbilar och a-traktorer i sitt bostadsområde. Antalet motordrivna fordon bland ungdomar 15 - 17 år är många i kommunen. Framförallt har antalet mopedbilar och a-traktorer ökat markant de senaste åren, vilket även speglar den nationella statistiken. En del av det brottsförebyggande arbetet från polisen bygger på att kontrollera dessa fordon och vid brister ta kontakt med ungdomarnas vårdnadshavare som i nästan alla fall äger dessa fordon. Många ungdomar kör bra och lagligt och har stor glädje av sina fordon medan andra inte klarar ansvaret lika bra.

Statistik för trafikbrott ska även ses utifrån kategorin av polisen egeninitierade brott då deras närvaro och insatser starkt spelar roll för antalet anmälningar. Det kan både resultera i fler anmälningar under kortare insatser då de tar flera misstänkta personer men även färre ifall längre insatser sker där polisens närvaro är avskräckande.

Rapporterad utsatthet

Självrapporterade problem med fortkörning i det egna bostadsområdet (%)³⁶		
Område	2021–2022	2019-2020
Älvkarleby kommun	17	28
Uppsala län	15	18

Självrapporterade problem med övrig störande körning med moped, bil eller andra motorfordon (%)		
Område	2021–2022	2019-2020
Älvkarleby kommun	8	17
Uppsala län	10	11

Andel personer som uppger att de upplever buskörning med mopeder, mc (%)³⁷		
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	30	22
Lokalpolisområde Norduppland	16	17
Polisområde Uppsala	14	14
Polisen Region Mitt	17	16

Andel personer som uppger att de upplever att trafikregler inte respekteras(%)		
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	21	20
Lokalpolisområde Norduppland	17	17
Polisområde Uppsala	18	17
Polisen Region Mitt	20	18

³⁶ Nationella trygghetsundersökningen 2017-2022 BRÅ

³⁷ Polisens trygghetsundersökning 2023

Andel personer som uppger att de upplever att bilarna kör för fort(%)		
Område	2023	2022
Älvkarleby kommun	48	45
Lokalpolisområde Norduppland	41	40
Polisområde Uppsala	37	37
Polisen Region Mitt	40	39

Välfärdsbrott

Genom att upptäcka och motverka välfärdsbrott ser vi till att skattebetalares pengar kommer dit de ska. Välfärdsbrott är när personer och företag utnyttjar välfärdssystemet genom att gömma, eller ge felaktig, information till myndigheter. Det kan handla om bidragsfusk, olovlig påverkan, falsk dokumentation och felaktig folkbokföring.

Att arbeta med välfärdsbrott är viktigt för kommuners välbefinnande av flera skäl då det handlar om att säkerställa rättvisa för alla invånare. Välfärdsbrott, såsom fusk med bidrag, svartarbete och andra former av ekonomiskt bedrägeri, underminerar det sociala kontraktet och skadar det allmänna förtroendet för välfärdssystemet. Genom att bekämpa sådana brott kan kommunen säkerställa att de som är i störst behov av stöd faktiskt får det.

Välfärdsbrott påverkar även den ekonomiska stabiliteten i kommunen. Genom att förlora resurser till bedrägeri och oegentligheter minskar kommunens förmåga att tillhandahålla nödvändiga tjänster och stöd till sina invånare. Detta kan i förlängningen leda till ökade klyftor och minskad livskvalitet för de mest sårbara grupperna i samhället.

Bekämpning av välfärdsbrott är även en fråga om effektiv resursanvändning. Genom att säkerställa att välfärdsresurserna används på ett ändamålsenligt sätt kan kommunen maximera sina möjligheter att möta behoven hos dess invånare. Detta innebär att resurserna kan riktas mot de områden där de behövs mest och där de kan göra störst skillnad för människors liv.

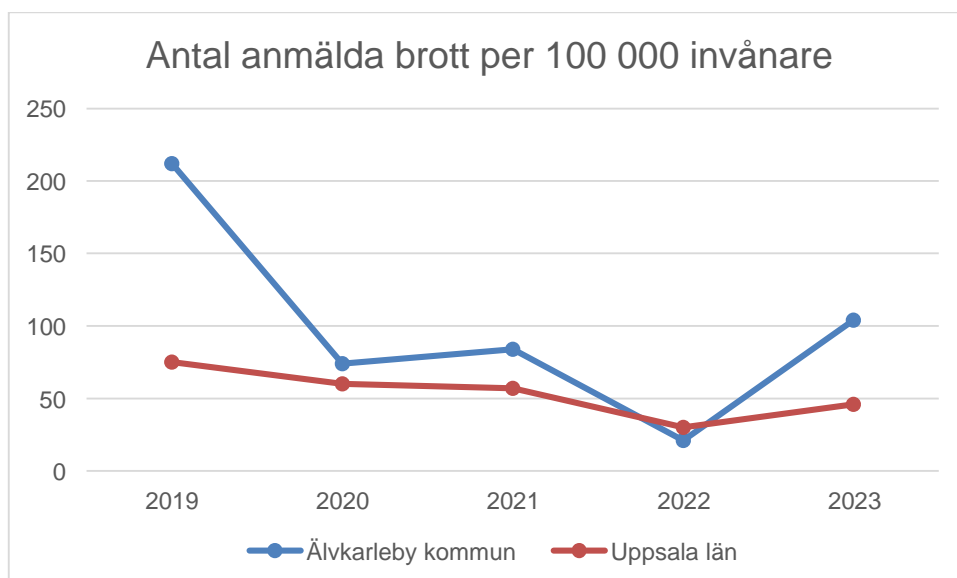
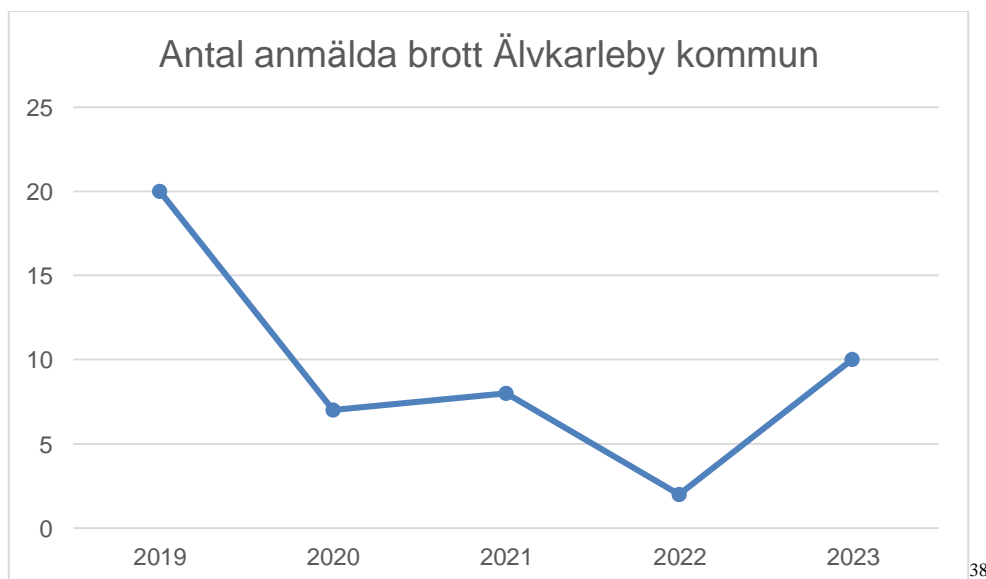
Arbetet med att bekämpa välfärdsbrott är en central del av kommuners ansvar gentemot sina invånare. Att bekämpa välfärdsbrottslighet bidrar till att upprätthålla förtroendet för välfärdssystemen och kommunens institutioner. När medborgarna känner att systemen är rättvisa och att deras skattepengar används på ett ansvarsfullt sätt, stärks förtroendet för det offentliga samhället och kommunen som helhet.

Att göra en analys över hur det ser ut med välfärdsbrotten i vår kommun samt ta fram en handlingsplan för hur arbetet ska genomföras är en åtgärd som föreslås i åtgärdsplanen. Utgångspunkten är att använda det material som SKR gett ut i mars 2024 som är vägledande för hur kommuner och regioner kan arbeta med frågan.

Miljöbrott

Miljöbrott innefattar olagliga handlingar som skadar eller riskerar att skada miljön. Dessa brott kan variera i skala från lokala problem till handlingar med globala konsekvenser. Exempel på miljöbrott inkluderar olaglig avfallshantering, utsläpp av giftiga ämnen i luft och vatten, skogsskövling, olaglig handel med vilda djur och växter, samt brott mot lagstiftning som syftar till att skydda naturområden och biologisk mångfald.

De vanligaste anmälda och lagförda är exempelvis föroreningar eller olägenheter, otillåten miljöverksamhet samt nedskräpning. I Älvkarleby kommuns fall rör sig samtliga brott 2023 nedskräpning där asfalt, byggmateriel och annat avfall har hittats i skogsmiljö. Även tidigare år är det främst nedskräpning men det förekommer enstaka fall av otillåten miljöverksamhet, brott mot områdesskydd och otillåten gränsöverskridande avfallstransport.

Åtgärdsplan

Fokusområden brottsförebyggande Älvkarleby kommun

Utifrån det läge som påvisas i lägesbilden finns det behov av åtgärder inom olika områden. Många initiativ, satsningar och utvecklingsarbeten är redan igång, vilka behöver tas hänsyn till i utformandet av nya förslag och satsningar. Från nationellt håll sker samtidigt förändringar gällande lagstiftning och vad kommunen är ålagda att bedriva för verksamhet inom det brottsförebyggande området. I skrivande stund är ett delbetänkande ”Skolor mot Brott” precis presenterat och i det föreslås ett nytt kapitel i skollagen med större krav på brottsförebyggande arbete i förskola och skola.

Verksamheterna arbetar för fullt med det som ligger i deras ordinarie uppdrag för att nå de mål som är satta med varierande förutsättningar för ”utöver arbete” även om de är fullt medvetna om att det gynnar både de som de är till för och deras egna möjligheter att nå de uppsatta målen. Statsbidrag och andra stimulansmedel kommer på årlig basis eller kan sökas kortsiktigt vilket försvårar långsiktiga satsningar trots att det många gånger är det som behövs.

Utifrån detta har ett urval av åtgärdsområden och aktiviteter tagits fram i samstämmighet med berörda verksamheter som avses genomföras under perioden juli 2024 – juni 2026. Urvalet av åtgärdsområden bygger dels på krav i lagstiftning men även på åtgärder som kan förebygga och begränsa brott som således ökar känslan av trygghet i kommunens geografiska område. Även områden som ligger utanför de fem fokusområdena kommer att vara föremål för olika aktiviteter under perioden då behov finns. Detta kan röra sig om t.ex. informationskampanjer om bedrägerier, hantering av skadegörelse osv.

De fem fokusområdena är

- Samarbete och samverkan med myndigheter, näringsliv, civilsamhälle och internt inom kommunen
- Valfärdsbrott
- Barn och unga är trygga i skolan
- Utemiljöer är trygga och säkra i Älvkarleby kommun
- Våld i nära relation

Inom varje fokusområde presenteras mål och åtgärder. Vid varje åtgärd finns en eller flera ansvariga aktörer. Några av åtgärderna är mindre omfattande och genomförs av utpekad förvaltning inom ordinarie verksamhet, medan andra åtgärder är mer omfattande och kräver samverkan mellan fler aktörer för att verkställas.

För att få en sammanhållen bild av hur arbetet fortlöper kommer åtgärdsplanen i sin helhet att följas upp årligen. Uppföljningen kommer att ske i Älvkarleby Brå och presenteras för styrgruppen brottsförebyggande. Vid uppföljning ska det framgå huruvida åtgärden är ej pågående, påbörjad eller avslutad. Brottsförebyggande samordnare är ansvarig för att uppföljning sker samt ansvarar för att återrapportera det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet till kommunstyrelsen årligen.

Lägesbilden och åtgärdsplanen är giltig till juni 2026 då den enligt lagstiftningen ska uppdateras.

Samarbete och samverkan med myndigheter, näringsliv, civilsamhälle och internt inom kommunen

Samverkan med andra aktörer inom brottsförebyggande arbete är viktigt för att öka effektiviteten och resursutnyttjandet, arbeta utifrån ett helhetsperspektiv, öka kunskapen och expertisen, öka legitimiteten och förtroendet bland invånarna samt för att uppnå en större genomslagskraft för kommunens brottsförebyggande insatser. Genom att samverka med andra aktörer kan kommunen arbeta utifrån ett helhetsperspektiv och samordna insatserna på ett bättre sätt. Detta kan bidra till att identifiera och adressera olika faktorer som påverkar brottsligheten på ett mer effektivt sätt, såsom sociala, ekonomiska, och miljömässiga faktorer.

Målen för detta fokusområde är följande:

- Förbättra Älvkarleby kommuns samarbete med ansvariga myndigheter (polisen, Region Uppsala, Länsstyrelsen) i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet
- Förbättra Älvkarleby kommuns samarbete med näringsliv i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.
- Förbättra Älvkarleby kommuns samarbete med civilsamhället i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet.

Målen kommer att mätas och följas upp genom:

- Antal olika aktörer som deltar i olika forum och möten
- Nöjdhet gällande resultatet/effekten av samarbetet
- Resultat trygghetsmätning
- Antal polisanmälningar
- Genomförda åtgärder

Åtgärd	Ansvarig	Årtal
Utveckla befintliga forum och vid behov skapa nya forum för att inkludera näringslivet och civilsamhälle mer i det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet	KS (BF-samordnare ³⁹)	2024,2025
Utifrån samverkansöverenskommelse med polisen utveckla och öka samverkan i framtagandet av den tvååriga gemensamma lägesbilden	KS (BF-samordnare)	2024,2025
Genomföra trygghetsmätning höst 2024	Polis	2024
Återkoppla resultat från trygghetsmätningar till medborgarna	KS (BF-samordnare), Polis	2024,2025
Utveckla sätt att synliggöra och kommunicera vad som görs inom det trygghetsskapande och brottsförebyggande arbetet till invånare	KS (BF-samordnare, kommunikation)	2024,2025

³⁹ BF =

Välfärdsbrott

Att som kommun arbeta med välfärdsbrott för att säkerställa en rättvis och effektiv användning av samhällets resurser, skydda de mest sårbara medborgarna och bevara allmänhetens förtroende för det offentliga välfärdssystemet är viktigt. Det är en del av kommunens ansvar att upprätthålla lag och ordning samt att säkerställa att samhällets resurser används på ett sätt som gynnar alla medborgare.

Målen för detta fokusområde är följande:

- Få en bild av förekomsten av välfärdsbrott i Älvkarleby kommun
- Höja kunskapsnivån bland personal och förtroendevalda

Målen kommer att mätas och följas upp genom:

- Genomförda åtgärder
- Antal polisanmälningar

Åtgärd	Ansvarig	Årtal
Genomföra en analys över hur det ser ut med välfärdsbrott i Älvkarleby kommun och ta fram en handlingsplan utifrån resultat	KS (Bf-samordnare)	2024,2025
Genomföra kunskapshöjande åtgärder om välfärdsbrott (Personal och förtroendevalda)	KS (Bf-samordnare)	2024,2025

Barn och unga är trygga i skolan

Skolan har en avgörande roll i att förebygga kriminalitet genom att erbjuda utbildning, socialt stöd, och positiva relationer och förebilder. Att investera i utbildning och skolmiljöer är därför inte bara en investering i unga människors framtid utan också i samhällets säkerhet och välbefinnande. Skolan förser eleverna med kunskap och utbildning, vilket ökar deras chanser till anställning och en stabil inkomst i framtiden. Detta minskar behovet och frestelsen att engagera sig i kriminella aktiviteter som en inkomstkälla. I skolan lär sig barn och ungdomar sociala färdigheter som samarbete, empati och konflikthantering. Dessa färdigheter är viktiga för att kunna bygga positiva relationer och interagera på ett hälsosamt sätt med andra i samhället, vilket kan minska risken för antisocialt beteende och kriminalitet. Att vara engagerad i skolan ger ungdomar en känsla av syfte och tillhörighet. Detta kan minska risken för att de söker sig till negativa influenser, som gäng eller andra kriminella nätverk, för att finna gemenskap och identitet.

Målen för detta fokusområde är följande:

- Den upplevda tryggheten i skolan bland unga ökar
- Andelen elever som är behöriga till gymnasiet ökar

Målen kommer att mätas och följas upp genom:

- Resultat av Liv- och hälsa ung
- Antal polisanmälningar
- Resultat trygghetsenkät elever
- Genomförda åtgärder

Åtgärd	Ansvarig	Årtal
Analysera nuvarande kartläggningar som görs gällande förhållanden i elevernas miljö och skolsituation som kan innebära risk för skador, ohälsa, utsatthet och kränkningar	UN (Rektorer)	2024,2025
Utveckla arbetet för ökad trygghet på internet för barn och ungdomar under skoltid och via skolans nätverk	UN (Rektorer, IT, BF-samordnare)	2024,2025
Ta fram en handlingsplan med rutiner för åtgärder vid misstanke eller upptäckt av alkohol, narkotika, doping eller tobak under skoltid som en del av skolans arbete med ANDTS	UN (Rektorer, VU, BF-samordnare)	2024,2025
Inventera behov av föräldraskapsstöd och föräldrautbildning	ON, UN (VU, BF-samordnare)	2024,2025
Arbeta för att förhindra/försena debut av alkohol och droger	KS (ANDTS samordnare)	2024,2025
Kunskapshöjande insatser om ANDTS till förtroendevalda, personal och vårdnadshavare	KS (ANDTS samordnare)	2024,2025
Ta fram en handlingsplan för att främja skolnärvaro samt motverka problematisk skolfrånvaro för grundskola samt IM	UN (Projekt skolnärvaroteam)	2024,2025

Utemiljöer är trygga och säkra i Älvkarleby kommun

Att arbeta med trygga utemiljöer är en viktig strategi för att förhindra kriminalitet. Genom att skapa välbelysta, öppna och välunderhållna utemiljöer kan man minska möjligheterna för kriminella handlingar att ske, eftersom brottslingar tenderar att undvika platser där de kan bli upptäckta. Trygga utemiljöer främjar en känsla av gemenskap och samhörighet bland invånarna. När människor känner sig mer engagerade i och ansvariga för sina områden, är de mer benägna att samarbeta för att förhindra och rapportera brott. En trivsamt utemiljö med grönområden och lekplatser främjar fysisk aktivitet och förbättrar den allmänna hälsan hos invånarna. Detta kan i sin tur leda till minskad stress och aggression, vilket kan minska risken för brottslighet. Trygga och attraktiva utemiljöer bidrar till att höja fastighetsvärden och lockar till investeringar och ekonomisk utveckling i området. Detta kan leda till ökad sysselsättning och minskad fattigdom, vilket i sin tur kan minska incitamenten till brottslighet.

Målen för detta fokusområde är följande:

- Brottsligheten i utemiljöer och på offentliga mötesplatser ska minska
- Invånarnas upplevda trygghet i utemiljöer samt på offentliga mötesplatser ska öka

Målen kommer att mätas och följas upp genom:

- Trygghetsmätning

- Antal grannsamverkans- och båtsamverkansgrupper
- Antal polisanmälningar
- Genomförda åtgärder

Åtgärd	Ansvarig	Årtal
Genomföra trygghetsvandring årligen	KS (Bf-samordnare) Polis	2024,2025
Bibehålla och utveckla säkra och trygga utemiljöer i samverkan med berörda aktörer, bland annat genom åtgärder kring belysning, röjning och nedskräpning	SBN (Tekniska)	2024,2025
Genomföra ett strukturerat tillsynsarbete gällande serveringstillstånd	SBN (BoM)	2024,2025
Sprida och öka Grannsamverkan/Båtsamverkan i kommunen	Polis	2024,2025

Våld i nära relation

För att säkerställa en god kvalitet i arbetet med våld i nära relationer är det viktigt att förekomsten av våldsåreanden och insatser som ges till våldsutsatta, barn som har bevittnat och upplevt våld samt till de som utövat våld följs upp och analyseras. Genom att sammanställa och analysera information kan verksamheten utvecklas och formas efter de behov som föreligger i kommunen.

Våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck är komplicerade frågor som kräver formell kunskap hos medarbetare. Att löpande utbilda och kompetensutveckla personalen är en förutsättning för en kärnverksamhet av god kvalitet. Genom ett beviljat stimulansmedel får kommunen möjlighet att genom en extern utbildningsinsats öka kunskapen kring hedersrelaterat våld samt få handledning i arbetet kring att förbättra kommunens samverkansrutiner samt för framtagande av en utbildningsplan.

Information och upplysning till kommuninvånarna är en viktig del av det förebyggande arbetet och syftar till att ge kunskap om vad våld är, våldets verkningar och konsekvenser, samt vilka stödinsatser som finns att få vid våld i nära relationer. Delar av åtgärderna inom området är även en del av handlingsplanen Våld i när relation 2024-2025 som beslutats av Omsorgsnämnden.

Målen för detta fokusområde är följande:

- Säkerställa en god kvalitet i arbetet med våld i nära relationer och att verksamheten utvecklas och formas utifrån kommunens medborgares behov
- Höja kunskapsnivån bland medarbetare
- Stärka samverkan genom ett arbete för att förbättra rutiner
- Öka kännedom och kunskap bland kommuninvånare

Målen kommer att mätas och följas upp genom:

- Antal polisanmälningar
- Genomförda åtgärder

Åtgärd	Ansvarig	Årtal
Kartlägga och redovisar förekomsten av våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare i kommunen, analysera utbudet av insatser och stämma av om de svarar mot behoven	ON (IFO)	2024,2025
Genomföra utbildning med extern föreläsare kring HRV för personal från IFO och skola, förskola samt bjuda in personal från fritidsgård samt ledare från föreningar och Våga värna	ON (IFO), UN	
Genomföra handledningsinsats med extern handledare kring HRV i syfte att förbättra samverkansrutiner samt för framtagande av utbildningsplan	ON (IFO), UN	
Genomföra internutbildningar för IFO:s personal kring VINR och HRV	ON (IFO)	2024,2025
Sprida aktuella kampanjer kring VINR och HRV på sociala medier, bibliotek, skolor, Älvkarlebyhus, olika föreningar.	ON (IFO)	2024,2025
Fortsatt arbete med Våga värna	ON (IFO) Älvkarleby Hus, Polis	2024,2025